

کهلهور

له کتیبی تاج ته واریخ مه ولانا تاجه دین کوردی ناودار به خهیره دین نوسراوه که
 فههاد له زهمانی خوشروه په روژدا، زهوری کردوه، له تایفه ی کهلهوره - کهلهور تیره
 یه کن له تورمه ی کوده رزی گیوه که هم گیوه له روژکاری پاشایانی کیانی دا به سهر (بابیل
 پیتهختی کلدانیان) را ده گه یشت یانی که لهور هوژیکی فره میژینه ی میژووه. گیوه
 سهر کرده یه کی به ناو بانگی که یکاوس و خزمی روستهم و باوکی بیژنه، هم گیوه
 برابیه کی هه بووه به ناوی (ره هام یا مام ره هام)، به فهمانی به همهنی ئیسفهنندیاری کیانی
 (به ناز ناوی ئه رده شیر)، سپای بردوته سهر شام (و به یته لموقه دهس) و میسر جا ملی له
 ویرانکاری و کوشتار و زورداری ناوه و هیئنده ی بهنی ئیسرائیل کوشتووه که به خوئیان
 ئاشی گیراوه، جا چونکا له هوژی بوختی بووه میژو نوسان به بوختونه سر ناویان بردوه،
 جاله پاش ئه وه ی سهر که وتووه، چوته بان تهختی پاشایی و له و روژگاره وه ئه و مه لهنده،
 به دهس نه وه ی ئه وه و ئه و هوژه ی له و که وتوته وه، که ئیستا به هوژی گوران ناسراون.
 یه کی له چوارلقی کورد، به کهلهور: (که لور) ناوداره که واژه ی کهلهور، موره که به له
 کهل و هرر، کهل لیره دا به م و اتایانه دی: پر هیژ، قهوی، به کار، ئازا، به دهسه لات، درشت
 که کینایه له: گه وره، مه زن، سهر کرده، سهر وگ و پاشا و فه مانره وایه. - دیاره واتای
 دیکه یشی هه یه. - هور کور تکراره ی ئاهور موزدایه به تیکرا یانی: گه وره و مه زنی خیللی
 ئاهور موزدا ناسان، خوا په رستان یائه وه که بیژین: کهلهور سهر به کهلاهوری پاله وانی
 فه مانره وای پیشوی مازنده رانن. که یکاوس ویستی: بیخاته ژیر فه مانه وه و به روستهمی
 زالدا نامه ی بوئارد، به لام فه مانره واکه ی ئه وی و له لامی درشتی پیداوه ته وه و هه ره
 شه شی لی کرده، به لام کهلاهور وای لی کرد که سهر دانه وینی و بلی: ئیمه ده روستی
 روستهم و پاله وانه کانی ئه و نایین. شانامه له چهن جیگادا ناوی ئه و که لاهوره ی بردوه
 هه روه کو ده لی:

که لهور که لافاوه بوله مپهران همو نازی هر به و بوو مازنده ران
که لهور په یا بوو وه ک شیري نیر سهری داله سهرداری نازا و دلیر
که په نجهی ده په نجهی که لهور پهران هموو تا خونی وه ک خزه لور هر لور راند
که لهور و گوران یه ک تیره نین و به به باب لیک جیان، به لام پیکه وه ده ژین.

که لهور خوین فره به ره گدار ده زانن ولایان وایه وچ و نه و دی (ره هام) ن که
ده ولته تی جوله که ی داگیر کرد و ناوی جوله کانه، له نیو که لهور فره یه.

نوخته: دو پاشای نیشکانی و ۲ پالوانی نیرانی ناویان: گودرز بووه. ۱ - شاپور که
مرو فیکي به دفر بووه و کلیسا و پهرسگای خاپور کردون و یه سوع پیغمبر له
روژگاری نه و داله دایک بووه - ۲ - گودرز کوری نیرانشا - ۳ - گودرز کوری قارون
کوری کاوه ی ناسنگه ری ناودار. ۴ - گودرز کوری که شواد کوری گیو، که هم گیوه
وه زیر - ی که یکاوس بووه و رهنکه نیمیر شهره فخان نهمه یان مه به ست بویی، نه و
گودرز - ۲ - کوری به ناوی گیو و ره هام هه بووه، که وایی گودرز ی که شواده، نه ک
گودرز ی گیو.

قسه قوت و نه قالان و عه و دالان و سهر قالانی هه لوه دای شوین، شوینه واری
کورد واری، وه چه و تومی سام و زال و روسته می به گورز و گو پالان که ورد ورد به
بیردوی یه وه. سهر بهوردی که لهورانیان به بیرو می شکدا تیپه ریوه، که لهوریان به ره گزو
ره گاژوی گودرز ی ناودار زانیوه و فهرانه وایانی که لهوریان کردو ته سی لق.

لقی یه که می فهرانه وانی یه که م، فهرانه وایانی پلنگان یا پالانگانه، که بنکه ی
ولاتی که لهوره و سهر به شاری سنه یه.

له ناو نه و فهرانه وایانه ۴ میر ناسراون و نادارن. ۱ - غه بوللا به گ، مرو فیکي
دیندار و کار په سهند و هونه روه ر بووه و قه لآ و ناوچه کانی (دیودز، نه و دز، دزمان،
کواه کور، مور، که لانه، نشور و مراوی دیمهن) یان، به ده سه وه بووه و چوته بن فهرمانی

شاتو ماسب تامردوه.

دوهم محمه د کوری غه یوللا به گ، له جیی باوکی دانیشته و مرو فیکي دادگه و هونه و ه روخیره و مهند و زانا په روه بووه و فیرگه و نویژگه ی له پلنگان ساز داوه و شاتو ماسب کیشری لیخواستووه و خزمایه تی له گهل، داخستووه و چه ندر سالیگ به سهر به خوئی فهرانه وایی کرده و ۴ کوری به ناوی: (میر ته سکه ندهر، میر سلیمان، سولتان موزه فهر و جه مشید به گ)، لئی جیماوه.

ته سکه ندهر به گ دوا ی باوکی له لایه ن شاتو ماسبه وه کرایه حاکمی بالنگان و بیست سال به مه زنی حوکمی کرد، تا مرد. له مردن به هره نادا خو بواردن - مرو خو ریگه تیرنابی له خواردن - دوا ی مردنی ته سکه ندهر به گ، سولاغ حسین ته که للو، که به فهرمانی شائیسما عیل له سهر دینه وهر بوو، دهر فته تی بردو بالنگانی خسته بن دهس خوئی.

۲ - لقی ۲ له روزگاری پیشودا، له دهره ته نگ که به حلوان ناسراوه، زوراب به گ که مرو فیکي نازا و دلوا و جوامیر بووه. به سهر ته و ناوچه و قه لای: (پاوه، باسکه، نالانی، قه لاجیر، ره وانسه ر، دوان یاده ودان و زرمانیکی، فهران ره وایی ده کرد، که مرد عومه ر - ی کوری جیی گرت هوه.

عومه ر به گ کوری زوراب به گ

عومه ر به گ له پیشدا زالم و خوین ریژ بووه، له دوا ییدا گه راوه ته وه و بوته مرو فیکي خو پاریز و له خواترس، کاتی سولتان سلیمان خانی غه زاکه ر، دهسی به سهر به غا داگرت فهرمانی فهرانداری بو مور کرد - و تامردن حاکمی ناوچه ی زوراب به گی باوکی بوو جادوا ی مردنی عومه ر به گ، قوبادی کوری جیگای باوکی گرت هوه.

قوباد به گی کوری عومه ر به گ

قوباد به گ مرو فیکي بویرو دلوا بوو، بیجگه له دهره ته نگ، ههر له که وشه نی دینه وهر، بیگره هه تا به غای هینایه بن فهرمانی خوئی.

۳ - لقی ۳ فەرمانره وایانی ماهیدهشت و بیلاوه رن.

له بهرا ئه و ناو چانه له بن دهس دو برا دا بووه به ناوی: شاباز و مه نسور، له سالی (۱۰۰۲ - ۱۵۹۲) مه نسور شاباز ده کوژی و ئه و ناو چانه ده خاته بن دهس خوئی، به لام جار جار کوری شاباز به ناوی ته لقا س به گژ مامیدا چوو.

ئه مین زه کی له تاریخی کوردستاندا له راولینسون ده گیریتته وه که: «هوژی که لهور فره کوئن و که و ناران، ئه و زه مان له بیست ههزار مال زیاتر بوون و دو به رهن: ۱ شابازی که به ره ی شابازن و ههشت ههزار مال زیاتر بوون و له کرماشان و ماهی دهشت و مه نده لاین. ۲ - دوهم مه نسورین که له دو ههزار مال زیاترن که له گه یلان (گه یلانی کرماشان) ده ژین. ده لاین: شائیسماعیلی صه فهوی که به غای گرت دایه دهس ئیبراهیم خان که ئه میریکی که لهور بووه، له سالی (۹۳۰ - یا ۹۳۴ = ۱۵۲۳ - ۲۷) ئیبراهیم خان که به سه ردان چبووه ماهی دهشت زولفه قاری برزای به سه ری دا دا بوو کوشتبوی و به غای لی ئه ستاند بوو.

زولفه قارخانی کوری ئه خوهت خان

زولفه قار سه ر کرده ی؛ یه کی له هوژه کانی که لهور بووه به ناوی هوژی موصلو و به سه ر هه ندی له لورستانیشدا حوکومه تی کردوه و به دژی برابم پاشای مامی که له لایه ن شاتو ماسبه وه به سه ر به غا راده گه یشت، راپه ری و مامی خوئی برابم پاشای کوشت و له جیبی مامی دانیش و له گه ل ده وله تی سولتان سلیمانی قانونی عوسمانی یه ک که وتن و له سالی (۹۳۶ - ۱۵۲۹) یا (۹۴۰ = ۱۵۳۳) شاتو ماسب سپایی گرانی هینایه سه ری، به لام زولفه قارخان فره بویرا نه ومه ژانه به رهنگاری بووشا، که زاتی له جه نگدا باشاری ناکا، که وته گزی و فزی به دزیه وه عه لی به گی برای و ئه حمه د به گی برای فریودان و ئه وانیش به نامه ردی کوشتیان. (بروانه شه ره فنا مه به زمانی کوردی و فارسی دانراوی ئه میر شه ره فخان بدلیسی و هه روا تاریخی کوردستان ئه مین زه کی به گ.

نوخته: ئەمیرانی کهلهور، پشتکۆ له کوردستانی باشوریدا له سه ره تاوه تا درای قاجار
 حوکومه تی ئەیاله تی خودموختار و سه ره به خویان هه بووه و به و په ری ده سه لات و
 هیژه وه فه مانره یان کردوه (برواننه ئه رفه ع په ره ی ۲۵ و سه یری له تاریخی سیاسی
 کوردو کورده کانی قوم نوسراوی ئایه تی محهمه دی کهلهور؛ چاپی ۱۳۸۲ هه تاوی.
 سلیمان خان ئەمیر ئەزه م کهلهور، داودخان کهلهور له مروه ناوداره کانی ئەم
 روزگارن، عه لیخانی کهلهور ئەومیره بویره کورده یه، که سپای عوسمانی هیرشکاری
 تیک شکاندو حوکومه تی عوسمانی مه جبور کرد تا سالانه مه بله غی ۵۰۰ تمه ن باج له
 بابته ئەو ئاوه که بولای مهنده لی و عیراق ده روی بدا و ئەو ۵۰۰ تمه نه که باجی ئاو
 بوو، به عه لیخانی کهلهور حاکمی هارون ئاوا: (ئیسلا ماوای غه ره ب) ده درا. له سالی
 ۱۱۶۲ عه لیخانی کهلهور له ناوچه ی هاروناوا له گه ل گه و ره پیاوانی کهلهوردا چووه
 پیشوازی که ریمخانی زهند و قه ده مخیر (شاپه سه ند) ی کچی خو ی له که ریمخان ماره
 کرد و ئەو کاره بووه هو تابوارو زه مینه ی ئیتحادی نیوان هوژی کهلهور و زهند به ناوی
 یه کیه تی (زهند و وه ند) له نیوان هوژی کهلهور، زهند، زه نگه نه، عه بدولمه لیک، باجه لان و
 وه نده کان به ناوی پره یترین یه کیه تی ساز بدری. عه لیخانی کهلهور زیاتر له بیست
 هه زار بنه مالهی به ناوی هیژی شه روان، بو یارمه تی دان به که ریمخانی زهند، نارده شیراز
 که هه مویان یا له هوژی کهلهور یا وابه سته ی کهلهور بون که بو پاراستنی شیراز چونه
 یارمه تی دانی که ریمخان. هوژی زهند که له تایفه ی له ک و کورده له روزگاری
 ئیسفهن دیاری روئین ته نه وه له ئەمیرانی سپابون و شه روان و ناودار بون، که هوژی که
 لهور فره پشتیوانی یان له که ریمخانی زهند کردوه (برواننه هه ره ئه و ی) سه رچاوه ی به رو
 په ره ی ۱۲۷، ۲۰۲ و ۲۳۰ و هه روا سولتانی ج ۱ په ره ی ۱۸۵ و ۱۹۴ و برواننه
 تاریخی جوغرافیای قوم ئەفه زه لمولک کرمانی بلاوکی وه حید چاپی ۱۳۹۶ هه تاوی
 په ره ی ۹۵، سه یری له تاریخی سیاسی کورد، هه ره ئه و ی ئایه تی محهمه دی. نادرشای

هه وشاری کورد، که کهلهورای هیندوستانی گرت دای به عهبدو لالاخانی سهروکی برا خوئی که له شهری ئه ویدا یارمه تی دابو، عهبدو لالاخان براخوئی له گهل محبت خانی کوری دا له گهل به لوچه کانیشدا جهنگیوه و خاکی ئهوانی داگیر کردوه و دواى ماوه به ک له گهل هوژی که لهویشدا به شهر هاتووه و کورژاوه. ئه میرنشینی گهلباغی که به هوئی باهوی عه بیاس ئوستاجلو دامه زراوه له سه ره تاوه دهسی به سه ره چاوه به کدا که هه بیگه به گی ئه رده لان بووه گرتووه و دواى ماوه یه کیش بیله و هری له بن دهسی هوژی که لهوهره هیناوه. کهلهور له به ره بابی گیوی کوری کوډه زه، میرنشینی کهلهور له سی به شی به گزاده ی پلنگان، ده ره ته نگ و ماهی دهشت پیکها تووه. له وه ده چی کهلهور نه واده ی ره هام کوری گوډه رزی شانامه ی پاشای ئه شکانی بی که له گهل میهرداد پاشای ئه رمه نستان جهنگیوه و ناوداره، میجره راولنيسون له سالی ۱۸۳۶ ز، چوته زه هاو، له بابته کهلهوره وه، ده لی: «کهلهوره کان ده لین ره گه زی ئیمه فره کوته و له به ره بابی ره هام بن ره هام: به ختونه سری ناودارین که فه له ستینی گرتووه و به ریوايه تی چل تا په نجا هه زار بنه ماله ی جوله که یان هیناوه ته کیفه کانی زاگروس، جاهه ره له به ره ئه ویشه واژه و ناوگه لی فره ی جوله که له نیو ئه وان و له نیو کوردا ناهه یه، هه ندی له که لوره کان له سه رثانی یاری، یارسان و ئه هلی حه فن، که دواى گرتنی بابیل به هوئی سیروس که یخوسره و جوله که کان دوباره گیردرانه وه فه له ستین. بروانته په ره ی ۲۲۶ و ۲۶۹ و ۲۷۰ کتیبی خولاسه ی تاریخ کورد و کوردستان ج ۲ ته رجه مه ی یه دو لالاخان ره وشه ن ئه رده لان چاپی ۱۳۸۱ هه تاوی تاران، بلاوکی توس (شه پوئل).

□ سه باره ت به زمانی شیرینی زاراوه ی که لوری که له م سه رده مه دا له حالئ شکو فهدان و گول کردنه، به خته وه رانه، فاهید خائمی محه مه دی له هوژی ناوداری که لهوهره تائستادو دیوانی شیعی به زاراوه ی گوئی لاوینی، دلر فیئی کهلهوری له چاپ داوه: «چه وه ری» به ئافه رین نامه ی محه مه د که مانگه ر چاپی ۱۳۷۹ و «دهروه چه یلی

شه کهت» به ئافهرین نامه و بهرکوللی دوکتور میرجه لاله دین که زازی چاپی ۱۳۸۳ هه تاوی و (شه پوئل) یش ئافهرین نامه ی بو نوسیوووه و له هه وته نامه ی سیروان ژماره ی ۳۲۴ سالی هه وته م له چارده ی خاکه لیوه ی ۱۳۸۴ هه تاوی له چاپ دراوه. ئەم جووره ئافهرین نامانه خوئی نیشانه ی گرینگه دانه به کاری خانم ناهید محه مه دی و به ره و پیش چونی زاراوه ی شیرینی که لوری یه، ئەو شاعرانه که ناهید خانم له بابته کوردستان و هه له بجه ی سوتاو، هیرو شیمای کوردستان و شاری کرماشانه وه، دایناوه، فره شیرین و پرناوه روک و جوانن و به سهر زاری شاعر دوستانه وهن، ناهید خانم ئەم کیژه کورده ژیر و خوینده وار و نیشتمان ویسته، کیژیکه زانا، هونه ر په روه ر، نه قاش، نومایش نامه نوس و شاعیری پرخه یال و زانابه زمانی دایکی که توانیوه تی له ریگای گه شه دان به شاعر و زاراوه ی شیرینی که لهوری خو بخزیننه نیو حافیزه ی ویژه و ویژه وانی زمانی شیرینی کوردی و شاعره شیرینه کانی بینه ئەده بی مه کتوب و مه تبوع تاله نیو سو به ی گرداری داگیر کهراندانه تاویننه و نه سوتین و نه فهوتین و بینه پشتیوانی گه شه سهندنی زمانی ره سهنی کوردی.

دامه زرانندی سه‌لته‌نه‌تی کورد له عیراق

دوای مردنی شائیسماعیلی سه‌فه‌وی کورد، زاده (دانیشتن له سه‌رکوری پاشایی ۹۰۵ و مردن ۹۳۰ مانگی) و دانیشتنی شاتیهماسبی یه‌که‌م له‌چی‌ی ئه‌و، یه‌کی له‌ئه‌میرانی ناودارو پره‌یزو به‌وزه و له‌کارزانی کورد به‌ناوی زولفه‌قارخان - که سه‌روکی خیللی «موسلو» که له‌هۆزی که‌له‌هور بوو و ناوچه‌ لورستانی له‌بن فه‌رماندا بوو، ده‌سی به‌سه‌ر به‌غادا گرت. به‌للی زولفه‌قارخان بن نخود سولتان له‌خیلی که‌له‌هور، که له‌ده‌وره‌ی شائیسماعیل سه‌فه‌ویدا، که به‌سه‌ر به‌شی له‌خاکی کوردستان و ته‌واوی لورستانی فه‌رمانه‌واپی ده‌کرد، دوای مردنی ئه‌و، له‌کزی و سستی و که‌نه‌فتی شاتیهماسبی سه‌فه‌وی ئه‌وه‌ل که‌لکی وه‌رگرت و به‌پشتیوانی کوره‌کوره‌ی ئازا و بویری خیللی که‌له‌هور، هیرشی کرده سه‌ره‌غاو سه‌ره‌نجام له‌سالی ۹۳۰ مانگی، دوای چل روژ ئابلوقه دان، شاری به‌غای گرت و ده‌وله‌تی کوردی له‌وی دامه‌زراندو فره‌مروینه و به‌راوته‌گبیر و له‌کارزانی ده‌سی کرد به‌په‌ردان به‌دادگه‌زو له‌ماوه یه‌کی که‌مدا. سه‌رتاسه‌ری خاکی باشوری کوردستانی خسته بن فه‌رمانی خوئی و خوتبه به‌ناوی ده‌خویندراو سکه‌ی لیدا. پاش ماوه یه‌ک سولتان زولفه‌قار له‌به‌رگری و فزی و زورداری شاتیهماسبی سه‌فه‌وی یه‌که‌م، وای به‌باش زانی تاله‌گه‌ل سلیمان‌خانی قانونی (دانیشتن له‌سه‌رحوكم ۹۲۶ - مردن ۹۷۴ مانگی) پیوه‌ندی و دوستی په‌یدا بکا، به‌لام به‌داخه‌وه له‌رینگای فره‌و فیله‌وه، سه‌ره‌نجام شاتیهماسب له‌سالی ۹۳۶ مانگی شه‌رئ کورد، فره‌شت، به‌لام شه‌روانانی شاتیهماسب هیچیان بو‌نه‌کرا، شاتیهماسب ده‌سی کرد به‌گری و فزی و براکانی سولتان زولفه‌قاری کوردی فریودا و له‌رینگای ئه‌وانه‌وه، زولفه‌قار سولتانی ده‌رمان داوکرد و به‌ژه‌هری ده‌رمان شه‌هید کرا و له‌سوئگه‌ی ئه‌و خه‌یانه‌ته‌وه، ئه‌و ده‌وله‌ته‌کوردیه‌یش، تیاجوو نه‌ما (سه‌رچاوه تاریخی ده‌وله‌ته‌کانی فارسی له‌عیراقد، عه‌لی زه‌ریف ئه‌عه‌مه‌ی چاپی به‌غا سالی ۱۳۴۶ مانگی و به‌رگی ۳ تاریخی مه‌شاهیری کورد بابامه‌ردوخ رو‌حانی په‌ره‌ی ۴۴۱ چاپی ۱۳۷۱ سروس، تاران.

واله کهلهوور

واله کهلهوور: عهلی نهقی ئازادی، ناودار به واله کوری ئاغاخان له بنه ماله‌ی کوردی کهلهوور (۱۳۰۰ - ۱۳۶۷ مانگی) واله موشی و ههلسورینه‌ری کاروباری نوسینگه‌ی (جوامیر زهرعام ده‌وله) و داوودخان ئه‌میر ئه‌عه‌زم - ی کهلهووری باوکی جوامیر زهرعام ده‌وله بووه. کتیبیکی له باره‌ی میژوی کهلهوور، که له یازده ههزار شیعردا، هوئیویه ته‌وه که به داخه‌وه هیشتا چاپ نه‌بووه، دیاره ئاگاداری به کی به که لک و فره‌ی له‌بابه‌ت هه‌ورامانه‌وه، تیبدايه (براوننه ژیان‌نامه‌ی واله‌ی کهلهوور، له روژنامه‌ی خوړنشین، چاپی تاران و گوڤاری کوردی که‌لاویژ چاپی به‌غا، به نه‌قل له تاریخی مه‌شاهیر - ی کورد، به‌رگی ۲ په‌ره‌ی ۱۹۶ - ۱۹۷. - واژه‌ی کهلهوور، ئه‌م واژه: به‌ویته‌ی که‌لر، کهلهوور، به‌کاربراه، له کوردیدا واژه‌ی که‌لین هوژ به‌واتای خیل و هوژی گه‌وره‌یه. که‌له‌ئه‌هوور: واتا: سرودی گه‌وره، سرودی له په‌سنی (خوا) ئاهوورا موزدا، سرودی خوایی که‌گورانی بیژان به‌ناوی هوور به‌ده‌نگ و ئاواز ده‌یخوئنن. هوور، یانی په‌سنی که‌سی نادیار، هوره هه‌روه ک‌گازه‌و گاته‌ی ئافیستایه که‌موبیدان ده‌یان خویند، وه ک‌هوورچه‌رین له نیو هوژی کهلهوور، گاته: گازه، مزگی: مزگوت، ئیستایش به‌سه‌رزاری کورده‌وه‌یه. که‌له‌ئه‌هورا، واتا خوای گه‌وره - که‌ل و رای، یانی: به‌ده‌نگ و ئاوازی خووش، که‌لام خویندن؛ گورانی وتن. که‌له‌ئه‌هورانه، یانی دانیشتوانی کیتی ئاهورا، پور داوود له‌کو‌به‌ی په‌ره‌ی ۳۲۸ زامیادیه‌شت، به‌ناوی کیوی ئاینی که‌دیار نیه له‌کو‌ی‌یه، یادی لی‌کرده‌وه. که‌ل‌ور، چونه سه‌ردوندی کیتف، رویشن به‌مله‌ی کیودا، نیری کیوی، ورا: برین، چنگ تیژی، خه‌لکی کهلهوور له‌جه‌نگدا، هه‌روه ک‌بزنه‌کیوی، نیری‌یه‌کیوی و مه‌ره‌کیوی به‌شاخ وزه‌ردو به‌ردا، هه‌لده‌گه‌رین و به‌سه‌ر ئه‌و به‌ردانه‌دا، بازه‌له، بازیا، که‌ل‌مل باوانم یانی: مه‌عشوقه‌که‌م، که‌گه‌ردنت هه‌روه گو‌کردنی ئاسکه‌کیوی و بز و مه‌ره‌کیوی به‌رزه‌و جوانه‌یانی گه‌ردن به‌رزو جوان. که‌ل‌گریانی هه‌لبژاردنی شکار و نه‌چیر. که‌ل‌واریانی یانی: ویته‌ی که‌لی جوان و گه‌وره و هه‌لبژارده.

هوژی کهلهوور، واژه‌که‌به‌که‌لر و به‌واتای گه‌وره‌و مه‌زن و هه‌لبژارده، به‌کاری ده‌به‌ن. ئه‌کرێ که‌ی لو هراسب، واژه‌ی ئه‌سبی لی‌جیابکه‌پته‌وه و بیژی: که‌ی لوهر: کهلهوور یانی

ٺه وه له لوهراسب - ه - فيردهوسي له شانامه دا ده لي: (سهواري بيامه د که لهور نام) ياني سواري له که لوره کان، هاته لای که يکاوس. که له هور ياني ده سه يي له خي لي که وره. يا خي لي له ده سه ي که وره، که وره دا. ٺه گهر هير به واتاي نيسته جي بگرين، ياني نشينگه و نيستمانی که وره، که وره کان. راولنيسون له بابه ت ناوی که لهور، ده لي: شاری حهلوان له ۱۲ کيلوميتري، سهر پيل زه هاو، که له سهر ريگای کرماشان، به غا، دايه، که ههر ٺه و شاره ٺاشوريه ي - کالچ يا حهلچ، جيبي ته بعيدی ٺيسرائيليان - ه و هه روا، رای که ياندوه، که له وه ده چي که لهور لهره گاڙوی، ٺيسرائيليان بي که کالچ و که لچ - يان له نيوناي خوياندا، راگرتبي. به لگه يشي ٺه وه يه که سترابون ده لي: ناوچه کانی داويته ي زاگروس (زگروتي) جار له بن ده سي ماد - دابووه، جار جاره ش به ده س ٺاشوره وه بووگه.

حهلچ يا کالچ چلون بوته حهلوان، گویا عه ره بي مه سيحي، به حهلوان ته رجه مه يان کردوه، حهلوان، حهلچ و کالچ، له هه لمان يا هالاوان يا هالاو، که به واتاي هه لم و بوخاری ٺاوه، هاتووه که له ناوچه ي حهلوان مه عدن و کانی گوگرد فره، زوره. ٺه يشکري: حهلوان - حهلچ، ٺه لوه، ٺه لوان، هه لوه ن بويي که ناوی چومه ٺاويکه، له کيچه کانی دالا هو و ريژاو، سهر چاوه ده گري، هه لوه ن که له فارسيدا ده يته ٺه لوه ن به واتاي جوشان و خووشانه؛ که تافگه به کا و شه پول بدا، جا که وابي ناوی حهلوان له هه لوان يا ٺه لوه ن گيراوه. راولنيسون به هه له (حهلوان) ي به (حهلچ) زانيوه. بيچگه له وه، له شهره فنامه دا نوسراوه، که، که لهوره کان خويان ده به نه وه سهر گوډه رزي کوري گيو - ي کوري گوډه رز، که گيو دوه م له سهر ده مي پاشايانی کيانی، ٺوستانداری بابيل بووه که به کوفه ناودار بووه، گيو دوه ميش کوري کي به ناوی ره هام يمام ره هام بووه و به ده ستوري به همهن - ي کيانی سپای بردو ته سهر ٺور شه ليم و ميسرو ٺه و شوينانه ي ويران کردوه و کوشتاری به ر فره يشي له به ني ٺيسرائيل کردوه که به خوينيان ٺاش گه راوه. ميژوزانان ده لين ره هام له بنه ره تا له هوڙي بوختي کورد بووه که به ختونه سریش ناوی براوه (۵۶۲ بهر له زابين تا ۶۰۴) که له و تاريخه به دوا، حوکومه تي کوردستان و غه ربی ٺيران به ده س روله کانی ٺه و بووه، که ده بنه ۳ به ش ۱ - پلنگان که ٺيستا به شيکه له شارستانی مهربوان،

۲ - دهره تنگ که به حهلوان به ناو دهنگ بووه که ئیستا ناوچه کانی سه لاسی باباجانی و ناوچه ی سهر پیل زه هاو قه سری شیرین ده گریته بهر. - ۳ - ماهی دهشت. که لهپور له میژودا، له میژوا - جار جار ماد به ۶ خیل، جار به ۲۴ خیل، داده نی - له سهر چاوه ی ئاشوریدا، ماد به ۲۰ تایفه دانراوه و ئاماژه به فهرمانره وایانی ماد کراوه، فره به پر هیژ ئاوبریاون و له دهقی ئاشوردا ماد - ه کان (: کورده کانی که ونارا) به مه د، مید، ناوبراون، به لام له مه تنی بایلیدا، ماد به (ئومان مه ند، مه رد م - ی مه ند، هوژگه لی مه ند) ناوبراوه، که مه رد م - ی مه ند، ئه م ناوه یانی: ماد: میلله تی و نه ته وه یه ک بووه، پر هیژ و به گور و توان و به قودره ت، که ئه که د، به ده سی ماد، له ناوچووه، که ماد له به ینه نه هره ین حوکومه تی به ده س بووه. له ده وری پاشایی ئیمی دیتین، نو یه مین پاشای بایلی قه دیم یانی ۶۶۶ سال بهرله زاین، به سهر که وتن و زالبون و پر هیژ بونی ماد، ئاماژه یان کرددوه - هه روا له ده وری پاشایی ئیمی صه دوق، ده یه مین پاشای زنجیره ی بایلی قه دیم له سالی ۱۷ ز - حوکومه تیدا، یانی تاراده ی ۱۶۲۹ بهرله زاین رایگه یانده، که ته وای ئومان مه ند - ی تیشکاندوه و له هندی له نوسراوه کاندا ده بیند ری که یه که مین ئاماژه ی به ماد - ه کانه. له سالنامه ی ۲۴ شه لما نزیژ - ی سیوه م (۸۳۶) بهرله زاین، باسی لی کردوه، که خو ی به لگه یه له سهر، ره ددی ئه و شتانه، وه نیشان ده دا، که له نیوه ی یه که می هه زاره ی دوه می بهر له زاین، ماد - ه کان له ناوچه دا حوزوریان، هه بووه و دژ و دوژمنی سهر سه خت بون بو ئیکری یه کان و بایلیه کان. له ۸۳۶ بهر له زاین، دوباره دژایه تی له نیو چیا و چرو کیقه کانی غه رهبی زاگروس (زگروتی) و به ینه نه هره ین: نیودو روان، له نیوان، ماده - ه کان و ئاشوری یه کاندا، گرو کفی کردوه. ماد و ئاشوری، له زه مانی ئاشور نه سیر پال - ی دوه م، شه ملانریژ - ی سیوه م، سارگینی دوه م و ئاسارد هادون، که شمه، که شمی بهر فره یان پیکه وه هه بووه. گرو کفی ئه و شه رو شورانه، له سهر ده می شازده سال حوکومه تی، سارگینی دوه م (۷۲۱ - ۷۰۵) بهرله زاین بووگه. مه نه لی - مانه لی، مه ده لی، له نیو دو تو ی نوسراوه کاندا فره بهر چاو ده که ون، که مه ند لی ئیستای خاکی عیراقی عه رهب، (: به شی کوردنشین) باقیماره ی ئه و ناوانه یه، مه نه لی، مه ده لی، مانالی هه رسی به ناوی شاری ماد و ماننا، که له بن فهرمانی ئه و اندا بووه، به و ناوانه، ناو بریاون و

ناویان له سهر دانریاوه. شاری ئیسلاماوی غه ره بی له ئوستانی کرماشان که یه کی له گه وره ترینی کهلهور نشینه، له دهوره ی ماد - ه کاند، به (مه نه لی) ناو براره و ناوی (مه نه لی) بووه و ئه م شاره بهر له وه ی به ناوی (مه نه لی) ناو بریابی، له دهوری که له بن دهس ماننا - کاند بووه که یه کی له تایفه کانی مادبون و حوکومه تی فهدی و تکیان قه بول نه بووه ولایان و بووه که حوکومه تی فهد، ده بیته هو ی دیکتاتوری و زولم و زور و وژی که ئه وه، جی جی فخروشانازی به، بو کورد و ماد و ماننا. به لی له کانی دهسه لاتی ماننادا، ئیسلامابادی ئیستا و مه نه لی زه ماننی رابوردو، به ناوی (ئارون)، ئاوا، ناسراوه و ناودار بووه. ئارون ناز ناوی (ئه لسونو) حاکمی مانناکان بووه که یه کی له تایفه که و ناراکانی ماد - ی کورده - که ئارون ئاوا یا هاروناوا به سهرزاری هه ندی له پیره پیوان و خانه پیره کاند ماوه. نوکته: کورد، ده لی هاروناوا، هه ورامان، هه وشار، نادرشای هه وشاری کوردی قه راخلو، به لام له زاراه ی فارسیدا، ده بیته: ئه فشار، ئه ورامان ئارون ئاوا.

□ یه کی له دژ و قه لاکانی یادگاری حوکومه تی ئارون ته پو لکه ی تاریخی ناوه ندی شاری ئیستای ئیسلاماوی غه ره به، که ئیستا شاره داری هه ندی رازاندویه ته وه و ئیستا له م سهرده مهیدا (۱ مارس ۲۰۰۸ ز) که تا ۲۴ میتر به رزوبلینده و هه روا ته په ی (ژیان) ی که و نارای گیلانی لای کرماشان که ئیستا به ته په ی (شیان) ناو، ده بری، که له (شیان) و (ژیان) پیتی (ژ) بو ته (ش) و له بنه ره تا واژه که، یه که و به یه ک و اتایه. هه روا ته په کانی میژینه ی میژویی مای دهشت (: دهشتی ماد - ه کان) که له م سهرده مهدا به ماهیده شت، ناود برین، یا ئه و دژ و قه لایانه ی که له بان کیفه کان یا له دهشتایه کاند پته و ساز دراون و شوینه واریان هیمان هه روا ماوه نه فه و تاوه، ئه کری ئاگاداری فره و فراوانی پر قیمه ت له بابه ت که و نارای ئه وده و رانه دا به دهس بی، دیاره له زور به ی ناوچه کانی کورده واری، شوینه واری که و نارا فره زوره، که ئه گه ر به وردی و کارناسانه کاریان له سهر بکری، شتی پر نر خمان بو رون ده بیته وه و ئه وگری کویرانه ی میژوی که و نارای هه زاره ی یه که می بهر له زاین که پیوه ندی یان به نه ته وه ی کورده وه هه یه بناسرین و بدوزرینه وه.

نه خشی تاق و هسان و هه یوانه گه و ره که ی فره ئاسان ده کری شیوه و مو دیلی جلکی ئه و سهرده مه، هه روا هه ندی که ره سته ی نه چیره و نه چیره وانی و راوکردنی نه چیره و ئاداب

و روسومی ټه و ناوچه کوردنشینه، دهس نیشان بکری. دهسمال و لهچکه ی سهری ژنان، دهنگ و ټاواز بیژ، له نیو، لوټکه کاندال له کاتی داب و دهستوری راوکردنی پاشاکان، که به (سهر وین) ی تایبه تی ټافره تانی کوردی، کهلهور، ناسراوه و دناسری که به کوردی لهچکی سهری، پیی دهوتری. کلاو و سهر کلاو، یا دهسره و پیچی پاشاکان له کاتی راو، یا له کاتی تیره ندازی دا فره له دهسره و پیچی کهلهور، دهچی، بو به راورد کردن ده کری بیچینه غور فیه ی دهسره و پیچی سهری خه لکی کهلهور له موزه ی مهردم ناسی کوشکی گولستان له تاران و ورد بویان بروانین.

گولینگه جوان و زارواوه کان که له کات و ساقی خویدا، شه و دیژ، ټه سبی ناوداری خوسره و پهرویز، یان، پیی را زاندو ته وه، که ټه و گولینگانه له م سهرده مه دله له نیو کورداندا هیمان ماوه و فره جوان له که ناری جاجمی که پیخه فی، تیده پیچن له مالاندا یا له که ناری جل شالی ټه سب و مایین دا ههر به وشپوه ماوه و نهفه و تاوه.

له شاری کرماشاندا بیجگه، له کهلهور، گوران، سوران و زهنگه پش، دهژین، به لام زور به ی دانیشتوانی کرماشان کهلهورن و ههروه کوله به را و تمان: خیلی کهلهور خویان ده گه بیئنه وه: گوده رز یا گوته رز - ی کیانی: که به ټوستوره ی گوده رزیان ناودارن. فیردهوسی له شهر حی حالی ټه ودا، ده لی: (یکی شیر پیکر، درفش بنفش) که له بابته گوده رز و رهنک و نه خشی ټالای ټه و، ههرواله بابته خانه واده و خیل و تایفه که ی، فره جوان و ټاشکرا به یانی کردوه - گوده رزی ټوستوره له گوده رزی ټه شکانی لیک جیان و به کی نین. فیردهوسی له باره ی دهوره ی ټه شکانی به وه ده لی: که «له وان ته نیا، ناوم بیستوه، نه (له ناسر خوسره وان) دادیتومه» له و قسه ی فیردهوسی بهرونی ده رده که وی که ټه گهر چریکه و چپروکی ټه ساتیری، له گهل دهوره ی ټه شکانی به کیان بگرتبا، دیاره فیردهوسی، ټامازه ی پیی ده کرد. بیجگه، له وه، له باره ی چپروکه ټه ساتیره کانی ولانی ټیران، به تایبه ت شانامه، لیکولهرانی ټورویای ده یان ویست تا بو ټیرانیا و تورانیا به تایبه ت بو زنجیره ی پیشدادیان و کیانیا ریشه و ره گزی میژوی ټه وان به جوانی بیدوزنه وه و به یانی بکن و له گهل میژوی دهوره ی ټه شکانی به راوردی بکن، چونکا هندی ناو له شانامه دا، هه یه، که له نیو ټه شکانیا نیشدا هه یه، ټه وه کراوه ته به لگه، هه رجور

بی به به لگه ی فره روناک، دهر که وتوو، که گوډه رزی نه ساتیری له گوډه رزی نه شکانی جیا یه و یه ک نین. له ناوچه ی کار نشینی و که لهور زوان، ۲ نه خشی زهق و بهرچه سته ههن، که له گوډه رزی اگو تهرز ناوده برین. ۱ - له بیستون، که پیوه نندی به دهوره ی میهر داد - ی - نه شکانی - یه. ۲ - له نیو تاچه ی کیقی سه رپیل زه هاو، که نه خشی سواری بهرچه سته هه یه و خوئی به گوډه رز - ی کوری گیو ده ناستینی، نه وه مه سه له یه کی میژیوی یه و سه لمیندراوه. به لام له ئوستوره ی گیو - ی کوری گوډه رز، دایه، جا هر بهو به لگه یه، گوډه رزی ئوستوره یی، له ته ک گوډه رزی نه شکانی دایه ک ناگرن و ۲ که سی لیک جیان و زه مانیشیان یه کناگریته وه و لیک دورن. که به داخه وه له هیچ نوسراوه یه کدا، ناماژه بهو فاسیله ی زه مانی یه ی نه و ۲ کوډه رز - ه، نه کراوه. زمانی که لهور - خه لکی که لهور، چ نه وانه ی بهر ه گز که لهورن وچ نه وانه ی به زمان و زاراه ی که لهوری قسه ده کهن، له راستیدا به زمانی کوردی و نه ته وه ی کورد، قسه ده کهن و زمانیان کوردیه. نه قل له وتاری و هجه ته سمیه ی که لهور به زمانی فارسی نوسراوی کاک ته لهر، رهزایی که به فارسی نوسراو.. زریبار.

زاناو لیکور - ی به ریژ کاک نه کبر، رهزایی که خوئی له هوژی مهزن و ره سه نی که لر (که لهور) ه - له گو فاری زریبار، فه صلنامه ی فره هنگی / نه ده بی / کومه لایه تی (به ره وشتی ته حلیلی - په ژوهیسی) دهوره ی جه دید (۱۱) سالی ۱۱ ژماره ی ۶۴. هاوینی ۱۳۸۶ - ده نوی: کاتی قسه له زاراه ی که لهوری له زمانی کوردیدا، ده کری، زاراه ی فه یلی، ئیلامی، گوران، له کی، کرماشانی، کولیایی، دینه وه ری، بیلواری و... له راست زاراه ی که لهوری، دا، قسه ی لیده کهن. که چی هه موو، نه وزاراه ی ناوبران، ته نانه ت، به شگه لی له لور - ی گه وره یش له ژیر زاراه ی که لهوریدان و زمانی که لرش زمانی کوردیه، که لر و زاراه ی که لهوری له باشوری سلیمانی تا باکوری خوزستان و تا گه رده ی نه سه داوا و له به دره و زرباتیه تا شاری قوروه و بیجار و هه روا نه و ناوچه کوردنشینانه ی که دراون به زه نجان، خه لکه که ی به زاراه ی که لری کوردی قسه ده کهن، نه ته وه ی کورد، بهو میژوه که وناراو فره نگه هاو به شه وه، خیوی شاکار گه لی ویزه و ویزه وانی، جیهانیه و شیعی نه مروی کوردی، بوته جیهانی. که لهوره کان،

خوش زاراوه، قسه زان، جوان پوښ، خوین پاک و ئیسک سوک و ره سهن و رها شیرین. زاراوه ی کهلهوری پروته ژیه له کینایه و پهنو مه سول، چریکه و چیروگک و حیکایه تی فولکولوری که به داخه وه، هیمن به وینه ی سهرزاره کین و که متریان چاپ کراون. ته میر شهرفخان له شهرفنامه دا، وارگه و نشینگه ی کهلهوری به م شوینانه ی داناوه (نهواری له که ناری پشتکو:) تیلام) بولای قه لاکانی دهره تنگ، پاوه، هه روا پشت دژی ئالانی، نوزر، زرمان، که واگر، مور، گلآفه، نووشور، مراهدمن) - ه -

ناوچه ی ئالان و حاصل، له باشوری کوردستاندا. له وه ده چی و ته شی جیی دژ ئالانی کهلهور، بی و ئیستایش له و شوینانه ته میر شهرفخان بدلیسی ئاماژه ی بوکردون کهلهور، له و شوینانه ده ژین.

میژو، ده لی: له نیوه ی به که می هه زاره ی به که می بهر له زاین له باکوری کوردستاندا، ده وله تی به ناوی خالیدی یا هالیدی، سازدرا بو که به ئورارتویش ناو، براوه و چون خوا گوره که یان، به خالیدی یا هالیدی ناو داربووه، ته وانیش هه ربه ناوی خوا که یان ناو براون و له م سهرده مه دا (۱۰ / ۳ / ۲۰۰۸ ز -) به کی له تایفه پر چه شمیه ته کانی کهلهور به خالیدی ناو داره، ته مه، فره جیی وردبونه وه به -

خیلاتی خه زه ل، ئه رکه وازی، مه لیکشاهی، شیروان، چه ر دارو، له کاتی ساز بوونی ده وله تی ئیمپراتوری ماد، له که ویری ئیرانه وه تاچومه ئاوی هالیس (: قزل ئیرماق) له ئاسپای گچکه دا په ردارو پان و پور بوو، له راستیدا دوله ئاماد کونفدراسوینی بووه، له خیله کورده کان و هه رخیل و هوژی فه رمانه وای خوئی هه بووه، وارگه و نشینگه ی کهلهور له ئیراندا داگری ته م شوینانه یشه: (خودا به نده لو، وه چه ن دی: له ده شتی بیستون، چه ن دی له ناوچه ی درود و فه رمان، تا باشوری سلیمانی. میرغه بیه توللا به گی کهلهوری، میر چه مه به گی کهلهوری، له پالنگان حاکم بوون (کاک ته که به ره زایی کهلهور، هه ره و).)

گردی گوندی که و نارای حهسه نلو

حهسه نلو: له سندوسی کوردستان له ۸۵ کیلۆمیتیری ورمی له که نارای جاده ی ورمی به ره و نه غده و شنۆ، بو ماوه ی ۳ کیلۆمیتیری، ده سی چه پ، گردو ته په به کی بلیند، ههر، له وی، هه به و به ناوی گوندی حهسه نلو که لیکن نیریکن که له بان دهشتی سهوز و دلگیر دایه. که له نافینی هه زاره ی دوه می بهر له زاین به پی که تیه ی ئاشوری (ماننای یه کان) له وشوێته که ئازربایجانی ناوه تا ئه ولای شاری سه قز نیشته جیون و (قه لای قه لایچی بوکانیش) یه کی دیکه یه له ئاسه واری ماننای. و به پی نوسراوه ی یونانی و که تیه ی ئاشوری مانناکان یه کیه تی یان له گه ل مادساز داوه تا له هیرشی ئاشوری به رگیری له خویان بکه ن، مانناکان و ماد فره بویر، نه ترس شه رانی، سوارچاک و ئوگری پهروه رده کردنی ئه سب و ماین بون و دیاره کوردی ئه و ناوچانه له ره گزی و ره گاژی ماننا و مادن و له و ته په ی حهسه نلو له ۳ دهوره دا، له سوئگه ی ئه وشتانه ی دوزراونه ته وه، چ له هه لکو لینی قه بر یا جیی دیکه، ده رکه و تووه که میژوی ئه وی ده گهریته وه بو نیوه ی هه زاره ی دوه می بهر له زاین (بروانه گو فاری به غیستان، بیستون سالی ئه وه ل ژماره ی ئه وه ل ئازه، (: سه رماوه ز) ی سالی ۱۳۳۱ هه تاوی و ۲۵۶۴ مادی، بلاوکی یانه ی گشتی، بلاوکی و پرو پاگه نده - تاران.

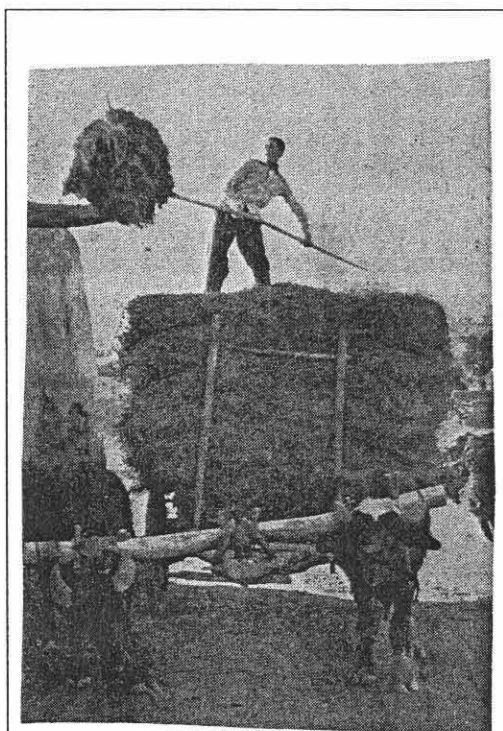
ته پۆلکه ی گوندی که و نارای حهسه نلو له ۱۲ کیلۆمیتیری باشوری غه ربی ده ریاچه ی ورمی و نو کیلۆمیتیری با کوری شه رقی شارستانی (نه غده). له نیوان دیی ئه مین ئاوا و حهسه نلو، دایه، ئه و ته پۆلکه چون له دیی حهسه نلو نیریکه، به و ناوه، ناوبراوه و چه ن گوند:

وه ک نگین دیی حهسه نلویان له باوهش گرتووه، بووێته له با کوری ده ریاچه ی ویشک وله جه نزاری به ناوی «شورگول» یا «حهسه نلوگول» و له با کوری شه رقی یه وه ئه لکی به دیی: «شیخ ئه حمه د» و له روژ هه لاته وه، ده لکی به گوندی بارانی، «بارانلو» و له

باشورى شه رقيه وه، ده لکى به دىي: «شنغار» وله باشوره وه، ده لکى به دىي «حاجى فيروز» وله باشورى غه ربيه وه ده لکى به گوندى «تاييه» وله روژاوا وه، نه لکى به گوندى نه مينلو و شه يتا ناواو ده لمه و باکورى غه ربيه وه، ده لکى به گونده كانى: حاجى باغلو و عه زيم خانلو.

چه ندين ته پوئلکى كه و نارای، له ده وورى ته پوئلکى حه سه نلو، داهه ن، وه ك نه وه له سه رده مى ناوه دانى گوندى حه سه نلو و ژيار و شارستانى گه ورهى نه وى، ژيار و ته مه دونى ديكه يش، له گه ل نه و ته پوئلکى دا، پيوه ندى هه بووه و هاو ده ووران بون، هه بونى نه و ته پوئلکى، كه و نارای يانهى هاو ده ورهى ته پوئلکى حه سه نلو، نه وه مان پيى ده لى: نه و هوژو تايفانهى كه وارگه و نشينگه يان له گوندى حه سه نلو دابون، له گه ل نه و هوژو تايفانهى له ته پوئلکى كانى ديكه داژيان، له يه ك ره گه زونه ته وه، بوون و پيكه وه، پيوه ندى يان هه بووه و ته پوئلکى كانى ده ورو به رى حه سه نلو، نه مانه ن: ته پوئلکى كه و نارای (پيسوده لى)، له باکورى شه رقى حه سه نلو، له (گوندى شيخ نه حمه د) ته پوئلکى بارانى له باشورى حه سه نلو، له (گوندى بارانى عه جه م) ته پوئلکى گوندى (حاجى فيروز)، ته پوئلکى كه و نارای (تاييه)، له باشورى غه ربي حه سه نلو، له (دىي تاييه)، دوپشكه ته په (: عه قره ب ته په) له خوژاواى حه سه نلو، له (دىي ده لمه)، ته په ي كوئيك له باکورى غه ربي حه سه نلو، له (دىي كوئيك) ته پوئلکى (ديله نجى نه رخی) له باکورى غه ربي حه سه نلو، له دىي (: ديله نجى نه رخی = جوگه له ي چه مى گه ده - ته پوئلکى كه و نارای (قه لآت) له خوژاواى حه سه نلو، له (دىي قه لآت)، ته په ي كه و نارای ميراوا = ميراوا، له خوژاواى حه سه نلو، له (دىي ميراوا، ته پوئلکى كه و نارای (ساخسى ته په)، له باشورى حه سه نلو، له (دىي ساخسى ته په)، ته په ي نيزاماوا، له باشورى شه رقى حه سه نلو، له (دىي نيزاماوا)، ته په ي مه مه لو له باشورى شه رقى حه سه نلو، له (دىي مه مه لو)، ته په ي مه حمه شا (: محمدشا)، له شه رقى حه سه نلو، له (دىي

مە حە شە)، تە پە ی گۆر حە نه له شەرقی حە سە نلو، له (دی ی گۆر خە نه)، گشت ئە و تە پۆ ل کە نه ی و انو مان بێ ر د ن، بۆ ما وە ی جیا جیا، له یە کتر و بۆ ما وە ی ۲ کیلو مە تر تارادە ی

وینە ی تفاق و ئالف کیشان بۆ
سە ر سە ربانی مال

۱۵ کیلو مە تر ی له تە پە ی حە سە نلو، دورن. گوندی حە سە نلو، زە و ی و زار و حە شیمە تی فرا وانی هە یە ولە و گوندانە ی دە و ر بە ر ی گە و رە تر و پێر حە شیمە ترە. زە و ی وزاری کشت و کالی یە کە ی تا ۱۸۰۰ هیکتارە و باغی تر ی و باغچە کانیشی تا ۴۰ هیکتارە. دە و ر تا دە وری حە سە نلو، بە باغی تر ی و باغچە ی سە ر سە وزی داری بی و دارە تە وریزی، تە نرا وە.

زۆر بە ی کیلگە کانی بە ترا کتور، دە کیلدرین و کو کردنە وە ی بە ر و بو و دروینە و بێ ر دنی ئە وانه بۆ عە نباری حە سە نلو، بە کو مپاین و عە رابە و

عە رە بانە و تریلی، کە له ترا کتوری دە بە ستن، ئە نجام دە در ی، ویتە ی ۱

ئا و دانی زە و یە کان، بە ئاوی چۆ می گادەر، ئا و دە رین و دە بنە بە را و، کە له نیوکیفە کانی سنوری دە سکردی کوردستانی (عیراق) و کوردستانی ئە م دیو و له بە رزایە کانی با کوری و غە ربی شاری سنو، سە رچا وە دە گری و بۆ لای سنو سە رە و خوار دە بی و بە نیو سنو دادی و دە روا و زە و ی و زارە کانی، سە ر رینگای خو ی ئا وە دە دا ولە و یو یشە وە، خو ده گە یی نیئە شاری نە غدە ویتە ی ۲

ویته ی پردی گادهر که خه لکی حه سهنلو، به سهریدا ده روآن

چو می گادهر، به در یزایی رینگای خوئی، به هوئی سهد و بهر به ندی که له ههر گوندی، له بهریان سازداوه، زهوی و زاره کانی سهر رینگای چو می گادری پیی ئاو دده دن و له و شوپانه ی و، ناتوانن به هوئی سهد و بهر به نده وه، ئاو، بهن، به موتوری پومی ئاو، ئاوه که هه لده کیشن و موچه و مهزرای پیی ئاو دده دن و لکی له ئاوی گادهر، به گوندی حه سهنلودا، ده روا، به لام بهر له وهی بگاته حه سهنلو، ده بیته سی شاخه ی بچو کتر، لقینکی، به که ناری خو روا ای حه سهنلودا ده روا، که به چه می حه لیمه (حه لمه چایو) ناوداره، لکی ۲ به نیوه راستی حه سهنلودا، تی ده پهری و به (قوبو) ناو ده بری و لقی ۳ به قهراخی شهرقی گوندی حه سهنلودا ده روا، که به ناوی کورد له ر چایو: چو می کوردان ناوداره، ههر ۳ لکه که، دوا ی تی پهر بون به حه سهنلو داو ئاودانی موچه و مهزرا ئاویه کان و ئاو. ئاودانی باغچه و باغه کانی دیی حه سهنلو، سهره نجام ده گاته: «شورگول» که له با کوری حه سهنلودایه و به ماوه ی ۲ تا ۳ کیلومتر له وی دوره.

بو ئاودانی موچه و مهزرا و دابه ش کردنی ئاو له حه سهنلودا، میراویان هه یه که به (جووار) ناوی ده بن و ئه رک و مزه یه کیان بو میرا، له بهر چا و گرتو وه. خه لکی گوندی

حه سهنلو، باوهری تایه تیان به هاتنی بای واده هه یه و ده لئین: بایی که له باکوری دیوه دئ
 فینکه، جا نه گهر ئه و بایه، له به هارایی، دانهی دانه ویتله و ده نکی میوه کان خروپرترده کا
 و (ئه و بایه) بهرومیوه کان پر بهر و بوتر و درشتر و قهلهوتر، ده کاو به و بایه ده لئین: (بای
 شه مال: میهیل)، بایی که له باشور و باشوری غه ربی حه سهنلوه وه بی و پروا، بوگه یاندن و
 ویشک کردنی دانهی دانه ویتله کان و دانهی گهنم و جو، له بارو به که لکه، به و بایه ده لئین: بای
 باشور (: ئاق ییل: بای سپی)، چون ئه و بایه گهرمه، میوه، ده گه یی، بایه کیش له شهرقی
 حه سهنلوه وه، دئ، به بای مهراغه: (مهراغه ییل) ناو ده بری و هاتنی ئه و بایه له وهرز: کژی
 هاوینا، فره به که لکه و میوه زوتر پیی ده گه یی، به تایهت (تری، کاله ک و شوتی) به و بایه،

پیی ده گهن (: ده گهن).

هیلاته ی حاجی له ق له ق و به چکه ی
 له ک له که کان که هیمان ناتوانن،
 هه لفر ن و هیلاته که به جی ییلن.

حه سهنلو، دارای ۵ گهره کی
 ناوه دانه، که خه لکی تیدا ده ژین و
 به م ناوانه ن: (شه مال دئ): ته په گوند:
 ته په که نند یانی گوندی کوردی بوته
 که نند، ئوره تا محه لله (: ناوه راستی
 دئ)، چوسسه قور محه لله؛ باشوری
 دئ، کوردله ر محه لله (شهرقی) دئ
 و ئه رمه نی محه لله: غه ربی دئ.

ئاژال و په له وهران و بالنده یی
 فره و فراوان له و ناوچه ده ژین، له
 هه موان گرینگتر و سرنج را کیشتر،
 بالنده ی کوچه رن، که له به هاران و
 هاویناندا، دوباره، دینه وه ئه م
 ناوچه و له کژی پایزو زستاناندا،

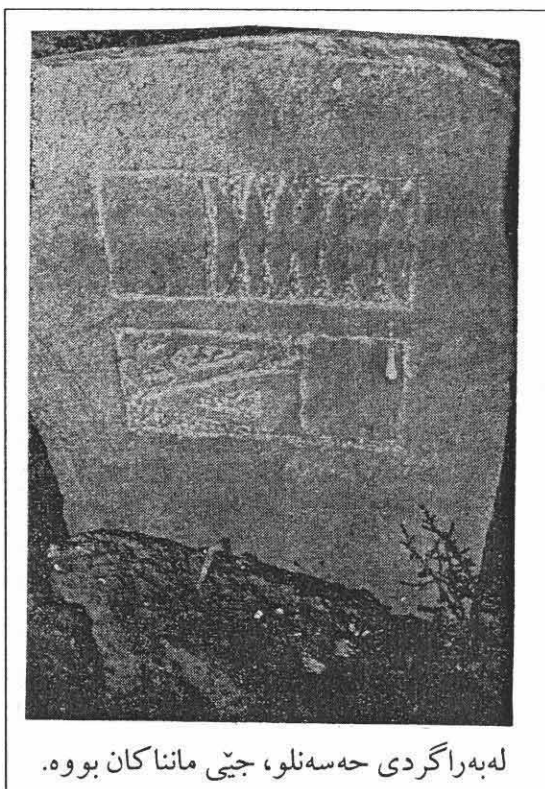
کوچ ده که نه شویتی گهرمین، نه و بالندانه گهرمین و کوستان ده کهن. نه و بالندانه به په پو سلیمانیه: (په پو سلیمانیه) په ره سلیرکه، سیرو، کهنده سمه له کله که یا حاجی لهق لهق، له کله که کان له و ناوچه ناسوده و بی وهی ده ژین، کهس ده سیان بو نوبا، چونکا به بالنده پی پاک و جیی ریژ، داده ندری. وینه ۳

خه لکی نه وی بو له که له کان چیشتی ناش لیده نین و روژی هاتنی له که له که کان ده که نه جیژن و بو حاجی لهق لهقه کان گورانی به دهنگ و ناواز، ده خوینن، چون خه لکه که لایان وایه، نه و حاجی لهق لهقانه، له و ماوه دا که له وی کوچیان کردبو، چبونه مه کهه وئیستا له سهره تایی کژی به هارا هاتونه ته وه، دی و ناوچه ی نه وان، جا چون له کژی پایزو زستاندا چونه زیاره تی مه کهه و ماله خوا، عه زیز و ریژدارن و نه بی جیی ریژبن و کهس مافی نه وهی نه، نازاریان بداو ده سیان بو دریژ بکا و گهرانه وهی له که له که کان به کوژ و کوهمل بو دی و ناوچه که و چونه وه، سهره یلانه که ی جارانیان و گهرمین و کوستان کردنی نه و بالندانه، هه بونی یه که نه زم و نیزامی ته بیعت و خوړسک له نیوان له کله که کاند، نشان ده دا. هیلکه کردن و به چکه هلیان و گه وره کردنی به چه که و خوړاک خواردن که زوربه ی خوړا کیان به (راو کردنی بوق و قریوق و کرم و مار و کولله و ماسی) دابین ده کری. هه مو، نه وانه، نیشانه ی نه قل و هوّش و نه زم و نیزامیکه، که له حاجی لهق لهق داهه یه.

مه ر و مالآتداری له نیو ه لکی دیی حه سه نلودا باوه و تاراده ی ۱۲ تا ۱۶ هه زار سهرمه ر له و دیی یه دا، هه یه و بو ماوه ی ۳ مانگ له سالآمه ره کانیا ن ده به نه نیو له وه رگه کانی کیوه کانی لای شو و کیوه کانی سه هندی لای ته وریت ۹ مانگه که ی تر، له هوّلی مه ردا تفاقیان له ناخوړدا پیی ده دن و ژنانش له شیر ی نه و مالآته که ره و په نیر و لوړک و ماست و دو و که شک، سازده دن.

به خیو کردنی گامیش له حه سه نلودا زیاتر له گونده کانی تری سهر به نازربایجان ی غه ربی بایه خی پیی ده دری.

تاراده ی ۶۰۰ گامیش له ووی به خپوده کری و هه مو روژی ۳ تا ۵ جار، نه و گامیشانه له نیو چومی گادهردا، ده شون و شیوهی شور دنی نه و گامیشانه سرنج راکیش و ته ماشایی به. خه لکی حهسه نلو قه ره پا پاخ (: کلاوره ش) ن و له تایفه ی نه حمه د لون که نادرشای

له به را گردی حهسه نلو، جیی مانناکان بووه.

هه وشار، نه وانه ی له بوزچه لو- ی هه مه دانه وه، بردوته گورجستان و عه بیاس میرزا کوری فه تالیشای قاجار، نه وانه ی له گورجستانه وه، بردوته ئیری وان و دوای تیشکانی قاجار له جهنگی تورکومانچای و مۆرکردنی په یمانی گولستانه، عه بیاس میرزای قاجار، نه و قه ره پاپاخانه ی، به فیل و زوری سپایی قاجار ناردوته ناوچه ی نه غه ده که وارگه و نشینگه ی هۆزی بلباس بووه و بلباس ناوچه ی شه روانانی قاجار بوون و قاجار شه ری به کورد،

فروشتوو، (بروانته بهرگی ۴ کومه له و تارێ پهره ی ۲۲۴ و ۲۲۵ به قه له می (شه پۆل)

تاریخچه ی کۆلینه وه له ته پۆلکی حهسه نلو

ته پۆلکه ی حهسه نلو، ته په یی گه و ره و خره و به نه ستوری تاراده ی ۲۸۵ تا ۲۵۰ سانتی میتر و بهرزی ۲۰ میتر له بان چومه ئاوی گادهر، دایه. نه م ته په له نیوان گوندی نه مین لوو حهسه نلو، له لای خوراوا و خوره له تدایه.

له به را حهسه نلو وارگه و نشینگه ی ماننایی بووه که زیار و شارستانی و ته مه دونی پهره دارو دره خشانیان له دوا به جیماوه، نه و شانیه ی که له م ته پۆلکه، دوزراو نه ته وه،

دهرده که وئ که ئاسه واری موفه ره غی ماننا کان له گه ل ئاساری موفه ره غی لورستان یانی هۆزی کاسی، فره جیی به راورده و بو به راورد کردن، نه بی. نه گونجی خزمی و نیزیکی یه ک له نیوان هۆزی ماننایی و کاسی دا هه بویی. له ته وراتدا، یادی هۆزی ماننا و نشینگه ی مانناییه کان کراوه، که له ناوچه ی باشوری ده ریاچه ی ورمی ژیان و حوکومه تیان کردوه و هۆزی ماننایی به (مان) یش گو کراوه.

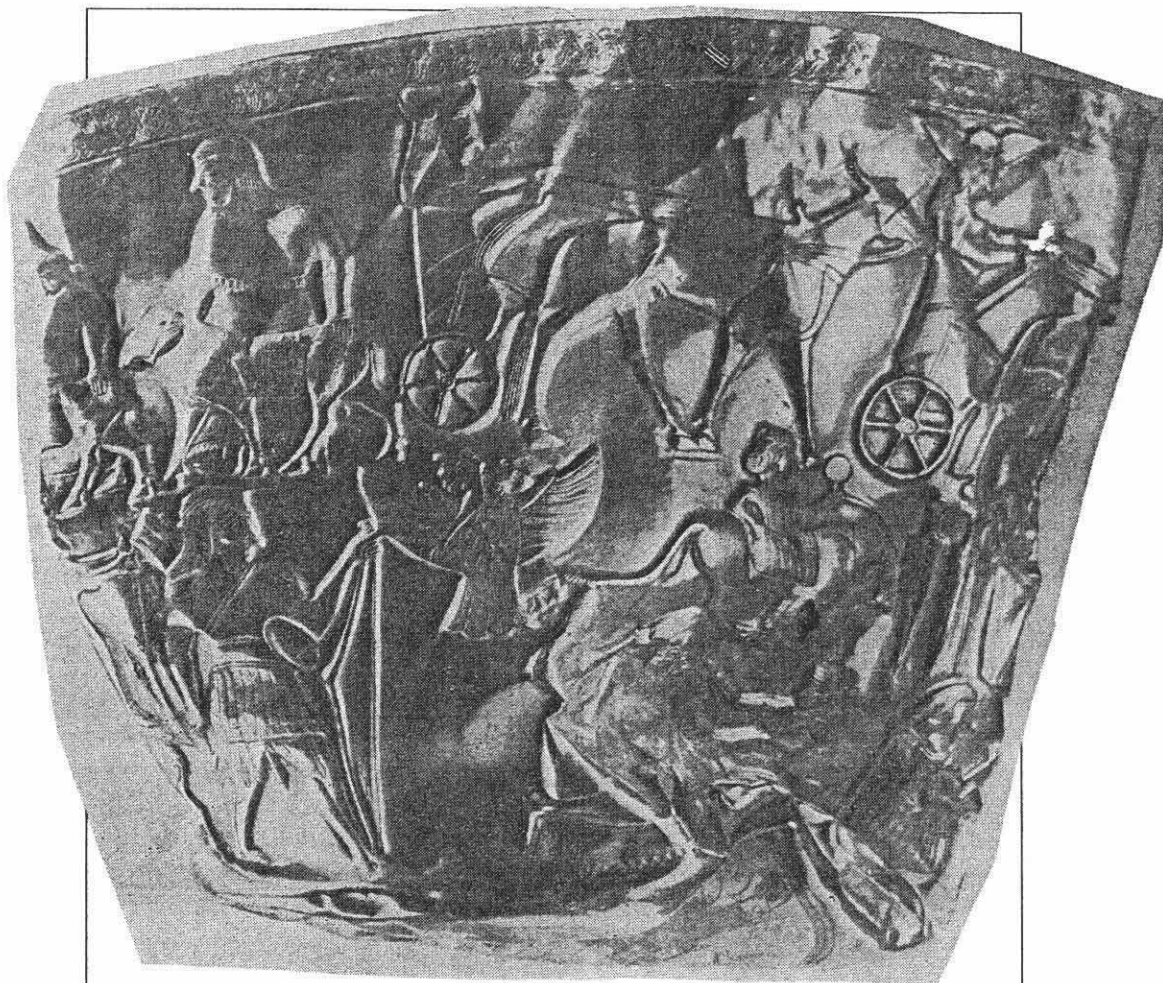
ته په ی حهسه نلو، له سه ره تاوه به هۆی هه ندی بازرگانی ئیرانی له سالی ۱۳۱۳ هه تاوی، کولینه وه ی له سه ر کراوه و له سالی ۱۳۱۵ ی هه تاوی، سه راورل نه شتین زانای ئینگلیسی، هه ندی شتی به نرخ ی دوزیوه ته وه و له سالی ۱۳۲۶ هه تاوی ئاغای فره هادی ناوی به ده ستوری کووری بازرگان لیکولینه وه یه کی نه نجام داوه و ئاغای مه حمودی راد، باز ره سی فه ننی نه و کولینه وه یه ی نه نجام و له سالی ۱۳۲۸ له لایه ن یانه ی گشتی که و ناراناسی ئاغای موهه ندیس عه لی حاکمی و مه حمود راد، راسپێردان که پشکنینیک له و ته پۆلکه بکه. ژمار ی زیاد که له ته په ی حهسه نلو به هۆی نه وه ده سه که و ناراناسه ی ئیران دوزراونه ته، نه مر و له سالۆتی مۆزه ی کوئی ئیران له تاران دانراون. دوگه ردن به ند که له ته په ی حهسه نلو په یدا کراون.

یه ک به ردی قه بر به نیشانه ی شان و مه قه ست. گه ردن به ندنی سواله تی ته په ی حهسه نلو. دوگه ردن به ند - زه نگ و زه نگۆله که له حهسه نلو دوز راو نه ته وه. دیمه نی له ته په ی حهسه نلو، لای شه رقی ته په ی دی حهسه نلو دیاره.

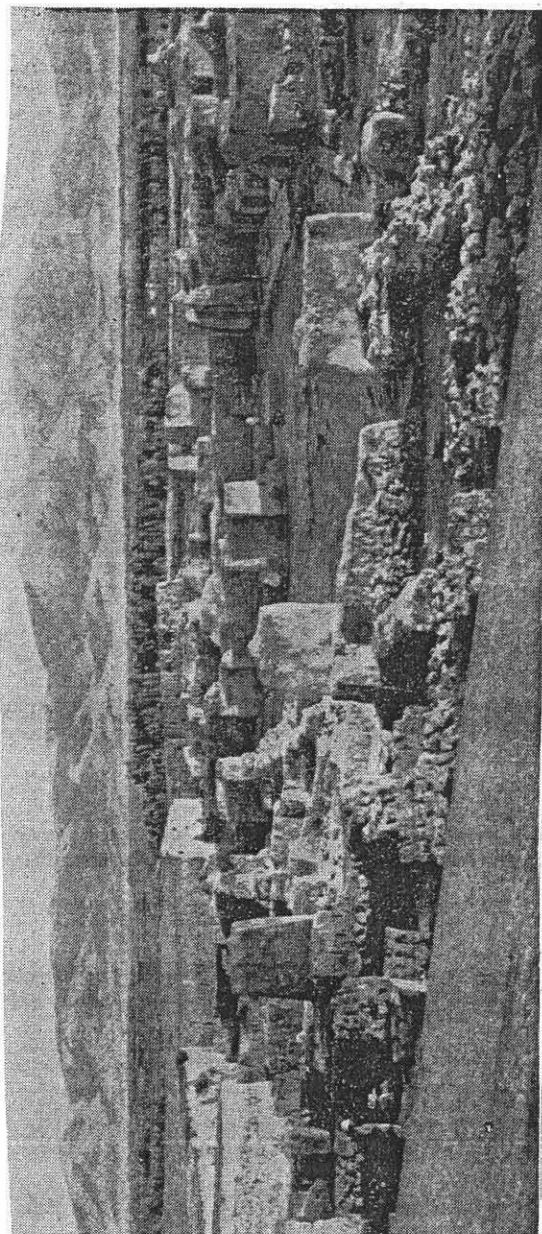
له سالی ۱۹۵۶ ز ۱۳۳۴ هه تاوی ده سه یی له کارناسانی ئه مریکایی له لایه ن مۆزه ی زانکووی پیسیلوانیا و متروپولیتین به سه رو کایه تی روبیرت دایسون، له ته په ی حهسه نلو، خه ریکی تویرینه وه بوون، تا سه ره نجام له ۲۳ خا که لیوه ی ۱۳۳۷ هه تاوی ده سه ی هاوبه شی ئیران و ئه مریکا، داوی کولینه وه یی به رفه جامی گه وره ته لایی و زبیرینیان له ته په ی حهسه نلو، په یدا کرد.

ده سه یه ک زه رفی موفه رغ به نه خشی پاله وانی نه فسانه یی. بوکلله ی سواله تی له گردی حهسه نلو دوز راو ته ته وه.

جامی ته لا و زیرین که له خاکه لیوهی ۱۳۳۷ هه تاوی به دهسی دهسهی ئەمریکایی و ئیران له ته پهی حهسه نلو دۆزراوه ته وه، ئەو جامه له باوشی مرویی دا بووه که به دهسه وه له سه ره زتخیل بووه و خنجیری له پشتی دراوه و نه خشی ئەو جامه، جوړا و جوړه و له باری هونه ری یه وه فره پربایه خه، هونه روه ری نه خشینه ری ئەو جامه له ۲ چیرۆک که لکی وه گر تووه - ۱ - چیرۆکی میهر فراخ دهست، که سواری گهردونه یه ک بووه و له گه ل یارانی چۆته شه ری په یمان شکیتی دژ و دوژمنی - ۲ - چیرۆکی زالبونی فره یدون، کوردی پیشدادی که به یارمه تی کاوهی ئاسنگه ر - ی کورد، زوحا کی مار له سه ر شانیان له ناو بردوه و خوشکه کانی خوئی له دیلی زوحاک ئازاد کردوه.

دیمه نی گشتی حه وشه ی ناوه ندی و هه روالای باشورولای روزنه لات و روزاوی حه وشه ی ناوه ندی به جوانی دیاره. له باشوری حه وشه ی ناوه ندی داگاشه به ردی زه لام ده بندری، که له وده چی چی سه برپین بی و ریگایش بو نیو مه عبده: په رستگه که، باش دیاره.

به بیرورای دوکتور دایسون سه روکی ده سه ی ئیران، ده (۱۰) ده وره ی ژیان
 جیاجیای وارگه و نشینگه له ته پوئلگه ی حه سئلودا هه بووه و له کوته وه بو ده وره ی
 تازه، یانی له ده وره ی (۱۰) ده هم دهس پیی ده کا و له ده وره ی یه که م، که ئاخیرین
 ده وره یه، ته واو ده بی. دایسون میژوی به راوردی ده وره ی ده هم (۱۰) به شه ش (۶)
 هزار سال به رله زاین، داده نی و ده وره ی ۹ و ۸ تا ده وره ی ۷ له نیوان شه ش (۶)
 هزاروسی (۳) هزار سال به رله دایک بونی عیسا مه سیح، ده زانی و له ۳ ده وره ی ۱۰
 و ۹ و ۸ ئاگاداری یه کی زیاد، له ده سانیه و به هیواین له سوئگه ی توژینه وه کان، نه و ۳
 ده وره ش ئاشکرا بکریئن. له ده وره ی ۷ تا ده وره ی یه که م ئاگاداری پتری له بهر ده سایه،
 له ده وره ی چوارهم (۴) ژیان له حه سئلو که ئاگر له حه سئلو به ربووه و سوتاوه تا
 ده وره ی (۷) حه وته م یانی (۲۲۰۰) سال به رله ئاگر به ربوونه که، شویته واری خانوبه ره،
 که خه لکی له وی ژیاون، به ده سه وه هه یه، که وایی ده وره ی (۷) حه وته م له نیوان ۲۵۰۰
 تا ۳۰۰۰ هزار بهر له زاین، ژیان له وی هه بووه و له که ره سته ی موفه رغ که لک
 وه رگیر دراوه. ده وره ی شه شم (۶) له نیوان ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ ژیان له وی هه بووه،
 ده وره ی (۵): پینجه م تا ۱۳۰۰ سال به رله زاین ژیان له وی دا هه بووه. له ده وره ی ۵
 ژیان له حه سئلو، کاسه و که وچکی رهنگ خو له میشی، پهیدا کراوه، نه و هوژانه ی
 نه وه یان دروست کردوه، نه ناسراون به لام خانوبه ره ی به خشت و گل، هه یه، که نه و
 جوژه خانوبه رانه له هیچ شویتی تر، له دنیا تائیتا نه دوژراو نه ته وه. ویتیه ۲۳، ویتیه
 ۲۴، ویتیه ۲۵. ده وره ی چوارهم (۴) له نیوان ۱۳۰۰ تا ۸۰۰ سال بهر له دایک بونی
 عیسا مه سیحه یانی ده وره ی ئاگر به ربوونه گه وره که، که حه سئلوی سوتاندوه، که ۵۰۰
 سالی بووه، که خه لک له وی ژیان و خانو به ره کانی نه و ده وره له حه سئلو، به بهرد
 ساز دراون و ژیار و ته مه دونی فره دره خشان له و ده وره دا له حه سئلو، هه بووه و
 هوته ری نه و هوژانه ی له و ده وره ییدا له وی بون، فره پیشکه و توو بووه و شویته واری

ئه وانه، ده بی له گه ل ئاسه واری زیویه ی کوردستان و کلورزو مارلیکی گیلان و گشت شویته واره کانی لورستان به راورد، بکرین.

نوخته له کولینه وهی تراشه ی U22 قوتری لایه و تویرالی سازدهری هه رده ووره، به مجوره بووه که له سالانی ۱۳۴۹ و ۱۳۵۱ به دهس هاتون. له سه نچی یه که می ته په ۹۰ سانتی میتر پائین تر گه یشته ده وره ی ۴، قوتری ئه م لایه یا ئه م ده وره (۱۴۰) سانتی میتر بوو خوار تر له وه، گه یشته، دیواره ی (۵) پیئجه م و قوتری ئه م لایه ۲۰۰ سانتی میتر بوو پائین تر له سه نچی یه که می ده وره ی پیئجه م (۵) دیواره ی ده وره ی شه شه م ده رکه وت و قوتری ئه م لایه ۱۹۰ سانتی میتر بوو له ته ختی ئه وه لیه ی ئه م ده وره، هیمان حه فاری نه کراوه و قوتره که ی ده ر نه که و تووه، به لام ئه کری بلیندی گشتی له سه نچی ئیستی ته پوئه که تا شروعی ده وره ی ۷ دیاری بکرئ که ۶/۲ میتر بووه.

ده وره ی سیووم (۳) ی ژبان له ته په ی حه سه نلو، ده وره ی ماد - ه کان بووه و که می به رله وان بووه و هه روا ئه م ده وره نیوئ له ده وره ی هه خامه نشی له به رگر تووه و ئه م ده وره خوئی IIIA; IIIB ده بیته ۲ به ش و ده وره ی IIIA له ده وره ی IIIR قه دیمی تره. ده وره ی ۲ هاو زه مان له گه ل نیوئ له ده وره ی هه خامه نشی و هه موده ورائی پارت (: ئه شکانی) و نیوئ له ده ورائی ساسانی کورد - ه ده وره ی یه که م که لایه یی زه عیفه، داگری ئاخری ساسانی و سه ره تای ئیسلامی یه، که شوینی له وه، دیارنیه و هه مو شویته واری ئه م ده وره، تیا چوووه و ئه بی بلیین که گرینگترین ده وره ی نیشته جیون له حه سه نلو، ده وره ی چواره مه و هه مو ئه و خانوانه ی له حه سه نلو دوزراونه ته وه به به رد، سازدراون و هی ده وره ی چواره مه، هه رچه ند، که می به رد، له دارشتنی بناغه ی خانوووه کانی ده وره ی (۵) پیئجه میش، به کار براون.

تراشه کانی 522 - 523 - Y22 - Y23 له ژیر تراشه ی خانوی ده وره ی (۵) پیئجه می

نیشته جیون له حه سه نلو په یدا کراوه.

له ناوه راستی به شی شهرقی له حه سه نلو که له سالی ۱۳۵۱ حه فاری کراوه، لیږه دا به شی له حه وشه ی ناوه ندی، سی (۳) کولّه که ی به ردی گه وره، له با کوری حه وشه ی ناوه ندی و به شی زوری خانوه سوتاوه که، ده بیدری.

لاشه ی ئیسک و بلوسکی ئه سپی - پیوه ند به ده وره ی (۴) چواره می نیشته جیون له وی دیاره.

دیمه نی گشتی له حه وشه ی ناوه ندی و نمای حه وشه ی ناوه ندی و هه روا باشور و شرق و غه ربی حه وشه ی ناوه ندی، به ناشکرا دیاره و ده بیدری، له باشوری حه وشه ی ناوه ندی به ردی زه لام، که له وه ده چی، جیی سه برین و قوربانی بوی و ریگای بو پهرستگه ی ئه سلّی هه یه و ده بیدری. ده سه ی حه فاری وه تاخ گه لی جیا جیان له گه ل سالون گه لی گه وره، له ناوه ندی ته په ی حه سه نلو دوزیه وه. دیواری قه لاو سه نگره ی به ره وانی سپایی و قه لای پته وی ئه و شاره یان، ده رخست و هه روا سی (۳) مه عبه دی گه وره ی کولّه که دار یان دوزیه وه، هه لده گری، له و ۳ مه عبه ده دا به رنامه گه لی به ریوه برایی و له وه یش ده چی که ئه و (۳) سیانه له زه مانیکدا ساز نه درابن. به لکوئه وه ل، تالاری ستوندار ی شهرقی و دوای ئه و، تالاری ستوندار ی گه وره ی باشوری و تالاری ستوندار ی غه ربی، دوای هه ر دو تار لاره که، ساز دراوه. یانی کاتی تالاری ستوندار ی گه وره ی باشوری ساز دراوه، ئه وه لین تالاری ستوندار ی شهرقی، ته رک کراوه و که لکی لی وه نه گیر دراوه و کراوه ته، ئه نبار یا ته ویله ی ئه سپ و تالاری غه ربی ستوندار یش، کاتی ساز دراوه، که تالاری دوه می (۲) گه وره ی باشوری، بو یان به س نه بووه و ناچار سیوه مین (۳) تالاری ستوندار یان ساز داوه. ئه و به لگانه ی که له کاتی هه لکوئیندا بیندراون، نیشانه ی ئه وه ن که ئه و (۳) تالاره ستوندارانه پهرستگه و نوپژگه و جیی پارانه و لالانه وه له خوا بووه.

دیمه نی غه ربی دیواری قه لا و بورج - ی حه سه نلو و ده روازه ی غه ربی ئه و، هه روا

به شی له سیوه مین (۳) تالاری ستوندار، یا په رستگه ی تازه تر. خانوه کانی به شی غه ربی حه وشه ی ناوه ندی و جیی سه ربین (قوربانی) کردن و به شی له خانوه کانی خو ره لاتی حه وشه ی ناوه ندی.

ده روزه و دیواری به رگیری و بهره وانی قه لآ

دهور تا دهوری قه لآ دیواری که به (عهرزی) ۳ میترو به بلیندی ۷ میترو له سه رتا سه ری نه و دیواره، چهن بورجی چوار گوشه، بو ماوه ی ۳۰ میترو له یه کتر دور و ۱۰ میترو × ۱۰ دا سازدرا بون، به رزی بورجه کان به دروستی دیار نه بون که چهن میترو و له وه ده چون ۷ میترو به رز بن یانی له دیواری قه لآ به رز تر بون و بورجه کان به م جو ره سازدرا بون ۳ میترو له دریزی بورج له نیو دیواره که و ۵ میترویش له ده ره وه ی دیواری (قه لآ) که بووه و ۲ یشی له ۲ لای تری دیواری (قه لآ) دا بووه و له و بورجانه، بو پاراستنی قه لآ، که لک و ه رگیر دراون.

له دیواری شارو بورجه کاند اگورانی له ده ورانی سکونه ت له حه سه نلو دا په یدا بیو و جیی دیواری قه لآ له ده وره ی سیوه می سکونه ت له گه ل دیواری ده وره ی چواره م فره قی کردبو، چونکا دوا ی ناگر سوتانه که و تیک روخاوی به شی فره له دیواری قه لآ و خراب بونی هندی له بورجه کان، دیوارو بورج دوباره سازدراوه ته وه و له شوینی دیواره که، که می خوارو خییچی په یدا بووه.

حه وشه ی ناوه ندی و خانوه کانی ده وره ی نه وه

له ناوه ندی نه و قه لآ یه دا حه وشه یه کی پان و به ربین به دریزی ۲۹ و عهرزی ۲۹ میترو، هه یه. دیاره دریز و عهرزی حه وشه که، له هه ردو و لاوه، یه کسان نیه و ناریکن بووینه له باکوری ترینی عهرزه که ی ۲۱ میترو و له ناخری باشوری حه وشه ی ناوه ندی، جیی سه ربین یا قوربانگه یه ک هه یه و له ناخری باکوری حه وشه که، چهن کو له که ی به ردی

بلیند، بو ماوهی چهن میتر له یه کتر دور، به بهرزایی ۳ میتر یا زیاتر، ههروه ک ته ته لهی بهردی یاد بون (یاد کردن) به دیواری باکوری حه وشه که وه، چه سپاوه، به لام له روی هیچ کامیاند، که تیبیهیی، نه بیندرا. له ۲ لای باکوری و غه ربی حه وشه که، سه کوئی بهرد به بلیندی ۶۰ تا ۷۰ سانتی میتر و عهرزی ۱۲۰ تا ۱۳۰ سانتی میتر هه بو، که به بهرد فهرش کرابون. ده ور تاده وری حه وشه ناوهندی یه که و وه تاغه گه وره و گچکه کان، تالاری ستوندار و هه یوانی دریژر، هه بووه و شوپته واریان هیمان هه رماوه و نه فه و تاوه.

خانوه کانی لای روژ هه لاتی حه وشه ی ناوهندی

له باشوری حه وشه ی ناوهندی، تالاریکی وه سیع له گه ل چهن عه مبار هه بون. له نیو ئه و تالاره (هولله) دا چهن کوپه ی زه لام هه بون و یه ک درگا بو عه مباری تر که کوبه یی زیاد و فره له ویدا هه بون ده کراوه.

تراشه ی Z31 - Z32 - عه مباری نازوخه ی ئاو له نیو ئه و کوپانه دا.

به لام به راستی جیی که لک و هرگرتن له و کوپانه، دیار و روناک نه بو. که ئایا بو ئاو راگرتن یا بو شه راب بون. به لام له بهر ئه وه ی ئه و قه لایه بنکه ی سپایی بووه، له وه ده چی بو ئاو بو بن که مه بادا روژی قه لآگه ماره بدری با ئویان له نیو ئه و کوپانه دا هه بی. له باکوری ئه م عه مباره دا ئه وه لین و قه دیمی ترین تالاری گه وره ی ستوندار، هه بووه، درگای ئه و تالاره گه وره، له م عه مباره وه، چو ته حه وشه ی ناوهندی، ئه م تالاره به دریژی و عهرزی ۱۶ × ۴ میتر له ژیر خاک ده رکه و تووه. له ناوندی ئه م تالاره له ۲ ره دیف ۴ ستون هه یه. که ماوه کانیا ۵ میتره و له که ناری دیواره کانیش چهن شوین بو دانانی کو له که ی داریا به رد، دیته بهر چاو. له باشوری ئه م تالاره جیی میحراب یا موید دیاره. له نیو ئه م تالاره ستونداره، ئیسک و بلوسکی ۲ ئه سپ که ۵ میتر له یه کتر دورن له لای روژ هه لآت و له ناوهندی تالاردا پهیدا کراوه. ئه مه نشانه ی ئه وه یه که دوای سازدانی تالاری ۲ ئیتر ئه م تالاره، کراوه ته، ته ویله ی ئه سپ و مایین.

ٹیسکو پلوسکی زن و پیاو له کاتی وتوویریدا.

ئیسک و پلوسکی منالی له گهل یه ک خنجیز و شیري ئاسن. ئیسک و پلوسکی ژن و پیاوی له کاتی و توویردا.

له م خانوبه ره دا بو که ئیسک و پلوسکی فره دوز راوه ته وه، بووینه ئیسک و پلوسکی ژن و میردی که له باوه شی یه کدا خه وتبون. ئه و شته به قیمة تانه ی له به شی حه وشه ی ناوهندی به ده سهاتون (یه ک ده سگیره ی موفه ره غ به نه خش و نیگاری گیلگمیش و به حه یوانی وه ک شیر، رازابوو. هه روا هه ندی پارچه و ۲ دانه سینلدر که بزنی له سه ر نه خشابوو و هه ندی نه بزاری موفه ره غ و لغاوی نه سپ.

له نیو ئه و تالاره ستونداره گه وره دا په رستگه وینه یه ک هه یه، که له ۳/۵ میتر له درگای چونه ژوری لای باکوری تالاره که دا، سه کوپی به گوشه گه لی ۲۱۳ میتر دا هه یه و له خشت و گل ساز داروه و بو جیی عیادهت ساز داروه و له لای باکوری شه رقی نیو مه عبده که ولای روژ هه لاتی درگای لای باکوری ته وه، له نیو مه عبده که شویتی بو هه لکردنی ناگری موقه ده س (: پیروز)، هه یه وله و یه ناگریان هه لکردوه و شویتی ناگر سوتانی فره له وی، خوئی ته وه نیشان ده و ناگر گرتن و سوتانی خانوه که لیره وه بو و گه و له گوشه ی باشوری په رستگه که، ناگردانی تر دینه به رچاو و شویته واری، سوتانی به ر فره ده بیندری. له لای باکوری مه عبده که و له هه ردولای درگای باکوری ته و ۲ سکوی گه وره که به به رد فەرشکراون ده بیندرین، که هه رس کوپی ۲/۵ میتر و دریژیان ۸ میتره. له وه ده چی ته و سکویانه یا جیی دانستن بن یا بو به ریوه بردنی و تارویژی: قسه ویژی بویی که خه لک له وی کوپونه ته وه، قسه بیژیا موبید له و شویته که وه ک سیئی ته تاتر یا سینه ما له به رامبه ری ته و سه کوپانه دا، راوه ستاوه یا دانیشتوو و قسه ی بو میوانان کردوه و ناگر هه لکردنیش هه رله و شویته نه انجام دراوه. له به شی باکوری حه وشه ی ناوهندی چهن خانو هه بون که تا ۱۵ هودوه وه تاغ) له وی هه بون که جیی خانم و خاتونه کان بووه، چونکا هه ندی جه عبه ی بچوکی چوار گوشه ی جیی سورمه یا

سورمه دان و ئیسکی عاج و رهنک و... دوز راوه ته وه و ههروه ها له تراشه ی W30 هه ره له یه کی له و هو ده و وه تاغانه ۲ بوشقابی سی (۳) پایه ی له به ردی فره جوان و نه خشاو، دوزارا و نه ته وه (بروانه گو فاری هونه ر و مه رد م مانگی گولانی ۲۵۳۵ شاهه نشایی ژماره ی ۱۶۳ چاپی تاران، غولامره زامه عسومی په ره ی ۳۳ تا ۵۳ (شه پوآل) و له سالی ۱۹۵۶ ز - ده سه ی کولینه وه ی ئه مریکایی له لایه ن موزه ی زانکوی پیسیلوانیا و مترو پولیتین موزیوم نیویورک، به سه روکی روبیرت دایسون، هاتونه ته تویرینه وه ی ته په و گردی حه سه نلو و تائستا ۸ جار ئه ویان پشکنیوه، بو تویرینه وه کان، بنیادی «کیور وکیان» له نیویورک و زانینگه ی «کانساس» و موزه ی پاشایی ئونتاریو، له نیویورک و نشیونال ساینس فوندایشن بنیادی نیشتمانی زانیاری، یارمه تی ده سه ی تویرینه رانیان له بابته خه رج و مه خارجه وه، داوه. ئه وه خو ی نیشانه ی ئه وه یه، که زانایانی ولاتانی پیشکه و تو فره گرینگی به تویرینه وه، ده دن، ته په و گردی حه سه نلو ی لای نه غه ده و شنو، ئاسه واره که ی ده گه ریته وه بو شه ش (۶۰۰۰) هه زار سال به ره له دایک بونی عیسا مه سیح و له وه ده چی ۸۰۰ سال به ره له زاین ئه و قه لا و شویته، به ده سی ئاشوریان سوتابی. هه ره وه کو، دیاره جامی ته لا له وی په یدا کراوه و ئه و جامه ته لایه له سالی ۱۹۵۸ ز - له وی له بن خاک دوز راوه ته وه که دانیشتوانی ئه وی، له و زه مانه دا، ئاویا مه شرو بیان له جامی ته لا و زیرین دا خوار دوته وه و خوار دنه وه له جامی ته لا دا، نیشانه ی ته مه دون و ده سه لات و سه ر و سامان داری بووه. هه ره چند ویته ی جامی ته لا زیاد، دیار نیه، به لام شه رحه که ی به مجوره یه: له لای سه ری، سی (۳) که س له خودایان که هه ره یه که سواری گه ردونه یه کن که ۲ ئه سپ ئه وه، راده کیشن. بی شک یه کی له وانه، خوای (گوی روژ) ه و ئه وی تریان خوای (مانگ) ه - له نیو گه ردونه کاند، که سانی تر، ده بیندرین، که مه ری بو قوربانی کردن بو خوا کان - ی له گه ل خو ی ده ییا، وه ک ئه وه له مروژ گاره شدا، و اباو بووه، که له بهر خوا، مه ربکه نه قوربانی، که بهر له وه، ههروه کو له چیروکی حه زره تی

ئێبراهیمدا، هاتوو، که کچان و کورانی لاویان کردوته، قوربانی. له رەدیفی خواری جامی تەلایە، ویتە ی نه خشاوی ئینسان و هەلۆ و شیر و خنجیرو شتی وا، نه خشاوه، ده بیندرین.

که هه مو، ئە و نه خش و نیگارانهی روی ئە و جامه تەلایە، ئە بی هی چریکه و چیروکی بن که باری ئاینی هه بووه، که ئیستا بو ئیمه مانان جوان ده رنا که وی که چی یه و چبووه.

ئە م جامه تەلایە، که له ۱۳۳۵ دوزراوه تە وە ئیمه ده باته یادی جامی تەلای مارلیک که چەن سال دوا ی ئە و له ناوچه ی رودباری رهشت پهیدا کراوه، هەر ۲ جامه که، نه خش و نیگار یکیان هه یه، که له نه خش و نیگاری ناوچه ی ئاشور و نیودوران (بهینه، نه هرهین) و هی سکایی و ماننایی و ماد، ده چن. به لام شیوه ی سازدانیان، به تە وای شیوه ی ناوچه ی تابهت به خویانی، پیوه دیاره. هه روا له که لار دهشت له بهر زایه کانی ده ریای (مازندهران) خه زردا جامی تەلای دیکه، دوزراوه تە، ئە و جامه تەلایانه که دوزراونه تە نشانه ی ئە و هه یه وه، له هه زاره ی بهر له زاین له ئیرانی قه دیمدا، حاکم نشینانی هه بون و دارای ژیار و تهمه دون بوون و ولات وه ک ئیستا، به دەس یه ک کهس له م ناو چانه دا نه بووه، که خوی به پاشا و سیپه ری خوا یا نوینه ری خوابزانی. جو ری حوکومه تی فیدراتیو، هه بووه.

ئە م جامه تەلایه ی تە په و گردی حه سەنلو له سالی ۱۳۲۵ هه تاوی و ۱۹۵۸ ز - دوزراوه تە وە و ئیستا له موزه ی ئیرانی باستاندایه (بروانه پهره ی ۴ و ۵ گوفاری هونەر و مهردوم چاپی سه رماوه زی ۱۳۵۱ ژماره ی ۱۲۲ به قه له می دوکتور عیسا بیه نام (شه پۆل). له تە په و گردی حه سەنلو ویتە ی مرویی دوزراوه که له وی ژیاوه که، ده سه یی له که و ناراناسان، که سانی وه ک ئە ندره که دار و دیا کو توف و... لایان وایه ماننا کان له وی ژیاون و ناویشیان له تە و را تاها توه، ئە و ویتە هی ئە وانه. دیاره مادیش له وی ژیاون.

مه‌عبه‌دی میترا، له‌که‌رفتودا

له‌نیۆدلی غاری که‌ره‌فتو، له‌ ۴۵ کیلۆمیتری دیوانده‌ره‌ی ئۆستانی کوردستان: (سنه) په‌رستگه‌ی میترا هه‌یه، که‌یه‌کی له‌ئاسه‌واره‌ میژویه‌کانه. مه‌عبه‌دی میترا له‌ ۴ نهۆم سازدراوه‌ و به‌رزی یه‌که‌ی تا ۱۰۰ میتره‌ و دالانیکی ۸۰ میتری له‌ویدا سازدراوه‌، هه‌نهۆمه‌، دارای چهن‌هۆده‌ و وه‌تاغه‌، به‌درگا‌ و په‌نجه‌ره‌وه‌ و دریژی و عه‌رزی وه‌تاغه‌کان ۴ میتر له‌ ۴ میتر دایه‌، که‌دیمه‌نی فره‌جوانی هه‌یه، له‌ئاخری دالانه‌گه‌وره‌که‌ و هه‌ندی له‌وه‌تاغه‌کان، درگای چوونه‌ژوره‌وه‌، به‌رچاوه‌که‌ون، که‌له‌به‌ر نه‌بونی هه‌واو ئۆکسیژین له‌ویدا، مرو‌ته‌نگه‌نه‌فه‌س، ده‌بی و مرو‌نا‌توانی به‌ویدا بروا، غاری که‌ره‌فتو و بینای میژویی مه‌عبه‌دی میترا یه‌که‌ره‌فتو، بیجگه‌له‌وه‌ی دیمه‌نی فره‌جوان و دلگیری هه‌یه، نه‌گه‌ر پیی رابگه‌ن، فره‌میوان بۆلای خو‌ی، راده‌کیشی. مه‌عبه‌دی میترا له‌زه‌مانی زه‌ده‌شتدا، په‌رستگه‌بووه‌، که‌له‌دایره‌تولمه‌عاریفدا ئاماژه‌ی بو‌کراوه‌، له‌وه‌مه‌عبه‌ده‌دا، که‌تیه‌یی به‌خه‌تی یونانی به‌قد، دیواری دالانی مه‌عبه‌ده‌که‌وه‌، چه‌سپیندراوه‌ و کۆله‌که‌یی مه‌شعل، که‌نمونه‌یی له‌مه‌شعلی زانست و زانینه‌له‌ویدا، به‌ئاشکرا ده‌بیندری.

دۆزینه وهی قهبری گیلگمیش

که و نارانا سان لایان وایه، قهبری گیلگمیش پاشایه ک که کوترین کتیبی تاریخ له به سنی ئه ودا نوسراوه، له عیراق دۆز راوه ته وه. حه ماسه ی گیلگمیش که ۲۵۰۰ سال بهرله دایک بونی عیسا مه سیح به دهس و فیکری زانایه کی خه لکی روژه لاتی نافین، نوسراوه، له ژیان حاکمی شاری (ئهروک) که ناوی عیراق له و گیردراوه، ریز و حورمهت بو ئه و حاکمه (:گیلگمیش) دانراوه. ئیستا (۲۰۰۶ ز) دهسه ی کوئینه وه، به ریتومی کارناسانی ئه لمانی، له و شوئیه ی که لایان وایه جیی شاری ئه روکه، بو وئیه جیی پیشوی چومه ناوی فورات که جیی ئارامگای پاشای ناو براوی ئه و شاره یه، دۆز یویانه ته وه. یورگ فاسیندر، له موزه ی تاریخی باواریا له مونیخ به بی بی سی ئه وه ی راگه یاندو وههروا تو یه تی: من نامه وی بیژم به حقیقه ت که ئه وه قهبری گیلگمیش - ۵. به لام فره له و شوئیه ده چی که له کتیبی حه ماسه که، رافه کراوه. له و کتیبه دا که له راستیدا کو مایه که له ئه لوح و ته ته له ی گلی که حه کاکی کراون، نه قل ده کری که گیلگمیش، له ژیر فورات، دا، له قه بریک دایه، که له ناوه راستی فورات دفن کراوه، که ئاوه که ی دوا ی مردنی گیلگمیش بوته ۲ به ش. فاسیندر، رای گه یاندوه: «ئیمه دروست له دهره وه ی شار، له ناوچه یی له نافینی جیی ناوی پیشوی چومی فورات، باقیماوه ی شاری ئاوه هاما ن په یدا کردوه که ده توانی به قه بر دابری» فاسیندر وتی: «دۆزینه وه ی سه رسور هیته ری ئه م شاره که و نارایه له ژیر که ویری عیرا قدا، ته نیا به یارمه تی و کو مه گی فهن و فنون و هونه ری «ده توانی به سرنجدان و وردبونه وه، به جیاوازی و ته فاوه ت له مه یدانی میقناتسی خاک، ژیرزه وی، بین دری، جیاوازی له نیوان خشتی گلی و رسوبات، له نیو چومی فورات دا، هه بونی یه ک خانو، فره به جوانی نیشان ده دا.» فاسیندر وتو یه تی: «سه رسور هیته رتر، شت ئه وه بو که ئیمه چهن خانویه کمان په یدا کردوه، که کتیبی حه ماسه ی گیلگمیش که له به را، له بابته ئه وانه وه، باسی کردوه و رافه ی کردون». ئیمه زیاتر له سه ده یکتارمان، دابه ر لیکوئینه وه، ئیمه بینای باغ شکلی و

قه‌بری گیلگمیش

چهن شتی دیکه‌و، چهن خانوی بایلی مان دۆزیوه ته‌وه،
 هه‌ر به‌و جوۆره‌ی له‌ هه‌ماسه‌ که‌دا قسه‌یان لیکراوه، نه‌و
 هه‌روا و تویه‌تی: دوزینه‌وی چهن کاناله، که‌ سیستمیکی
 پیشکه‌وتوو باوه‌ر نه‌ کراوه، هه‌روه‌ها ماسیندروتی:
 «ئیمه‌ به‌ وردی و به‌ ئاشکرا له‌ نیۆ کاناله‌ کانداه، چهن‌دین
 خانوبه‌ره‌ ده‌بینین که‌ نیشان ده‌ده‌ن سیلاو هه‌ندی له‌و
 خانوبه‌رانه‌ی روخاندوه‌ و تیکی داوه‌ به‌سه‌ر یه‌ کدا،
 ئه‌مه‌، نیشان ده‌دا، که‌ سیستمی فره‌ په‌ره‌دارو پرگه‌شه‌، که‌
 هه‌روه‌ کو وینیزی له‌ که‌ویردا بووه‌» (شه‌پۆل).

نو‌کته‌: که‌و نارائاسان سه‌لماندویانه‌ که‌ قه‌لای که‌ و نارای زیویه، نیریکی شاری سه‌قزی
 کوردستان نشینگه‌ی پاشایی و فه‌رمانه‌ وایی ماد و مانناکان بووه‌ که‌ ۲۷۰۰ سال به‌رله‌
 مرو، له‌ زیویه، ده‌سه‌لاتیان به‌ده‌س بووه‌ و به‌ داغه‌وه، ئاسه‌واری پرئرخیی زیویه، به‌
 ده‌سی ره‌شه‌دزان به‌ تالان چووه‌ و له‌ نمایشته‌گه‌ی ۷هه‌زار سال هونه‌ری ئیران له‌ سویس
 له‌ ۲۳ ریه‌ندان له‌ مۆزه‌ی ئانتیک شاری بازیل سویس، فره‌شت ده‌رکه‌وت، جامی ته‌لا
 و... و هه‌روا چهن‌دین سکه‌ی خوسره‌وی ئه‌وه‌لی ساسانی و خوسره‌وی ۲ و قوباد و
 هور موزی ۴ و شاپوری ۲ و ته‌خش که‌ له‌ مۆزه‌ی میلی ئیران له‌ تاران دانراون، شیوه‌ی
 زمانی په‌هله‌ ویمان، نیشان ده‌ده‌ن، تازه‌ ئه‌و سکا‌نه‌ که‌ ۴ گره‌م وه‌زنیان هه‌یه، له‌ ساله‌ کانی
 ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۵ هه‌تاوی له‌ ده‌س ره‌شه‌دزان ده‌ره‌یتراون و له‌ مۆزه‌ دانراون (بروانه
 روژنامه‌ی ئیتیلعات ۱۶/ ۵/ ۱۳۷۹ په‌ره‌ی ۳ و ۶ ئوتی ۲۰۰۰ ز - ژماره‌ی
 ۲۱۹۷۷ چاپی تاران -

عبدالللا گوران

۱۹۰۴ - ۲۱ دسامبری ۱۹۵۸ ی زاینی

۱۹۰۵ - ۱۸/۱۱/۱۹۶۲ ی زاینی

روژیک له روژان له مانگی گولان له جهنگه ی گولاندا چبومه سهیران، له لانزاریکه وه له بهر پاساریکه وه له لیرو لیرواریکه وه پالم دابو به کوته ره داریکه وه و له ئاقاریکه وه له دیمه نی پرمیترگ و چیمه نی نه خشین و رهنگینی کوردستانم ده روانی هه تا چاو هه تهری ده کرد باغی گولان بو به ردوداری وه کو بوکی زه وی بو کورده واری، زه وهندی لیرو لیرو واری، خورسکاوی جوان و گول گولینی سه روخواری که لی کانیای، شاخی بهرزو ته رزی ده شتی سه وزی شادی هیتی خه مره ویتی، هه تاده تروانی هه زاران به لک و لاسکی شلک و ناسکی تورت، گول و هه وشه و شه و بو، گول و چنور، به ره زا، مهندی، بیزا، هه لاله، به بیون، گول لاولاو، خه شخاش، گه زیزه، گولاله سوره ی ئال و والآت ده که وته بهر چاو، له پر که وتمه بیری ئه وه که له نیو دو تو ی په رلان و کتیانیشدا هه زاران گول و عه ترداری وه ک عارفی ره بانی وه فای، مه لا جزیری، حه کیم ئه حمه دخانی، حاجی خه لیفه مه لا محمه د (به ها) ئه مین حوزوری مه لیک غاری شیخ عوبه یدی لای نه هری شاهی شه مزین، سیف القضا، بیسارانی، حه کیم مه وله وی کورد، محیدین خه لاتی که له ره سه دخانه ی مه راغا کاری کردوه، یا که ماله دین بن مه نعه، کوری جنی، ئامیدی یه کان، شاره زوریه کان و زانایانی دینه وه، غولامه زه ئه رکه وازی، مه لا مه نو چیهری کولیوه ند، سه یدی هه ورامانی مه لا روسته می ئیلامی، نالی، مه حوی، بیکه س عه وللا په شیو، میرنه روژی لورستانی، شامی، مه لا ئه ولقادر پاوه یی، خان ئه لماسخان که نوله یی، میرزا شه فیع کمینه یی، حاجی قادر کوئی، مه لای باته، عه لی ته ره ماخی، عه لی حه پریری، پرزانا مه لا سه عید ئیبراهیمی ئاویر، فیدایی، سوژان، سه ی صاله ی ماهی ده شتی، سه ره هنگ ئه لماسخان، ناری، قانیع، عه بدوللا گوران، هیمن و هه ژار، مه لای کوکه یی، ئاوات، خه مگین، زاری، خاله مین، عه ونی، سالم، بیخود، دلزار، خالد حسامی، ئه حمه د موختار، تاهربه گ، و سه یید قادر سه یاده تمان هه یه. که په ریه یان به زمان و فه ره هنگ و زانست و دین و ئه ده ب

و عیرقان داوہ و نور ٹہ فشانیان کردوہ، ہہروا بہدہم ور دہ خہ یالآنہوہ دہ سورامہوہ و بہ بیخ و بناوانی مالہ باوانی زانایان و خواناسانی ٹہم کوردہ واری یہ دا پتدا چومہوہ و پیاہہ لجومہوہ، لہم گہران و سورانہوہ دا چاوم بہ زنجیرہی عاریفان و خواناسان کہوت، کہ بہ زنجیرہی تہ لآ و زریزہی زترین، ناودارن، روانیم وا پیغہ مہر و چواریاری نہ بی لہ سہر تہختی بہخت، پالیان بہ پال پستی گہوہر بہندی ٹاوریشمہوہ دابوو، لہ بہر بارہ گای ٹہواندا ہہزارانی وہ ک جابانی کورد و ٹہبو بہ سیر مہیمون ٹینی جابانی کورد، لہ صہحابہ و یاوہری پیغہ مہر و خواناسان و زانایانی وہ ک یاسر بدلیسی و فہخرہ دین مار دینی، زہینہ دین ٹامیدی کہ بہر لہ لوی برایی فہرانسہوی خہ تی بو نابیانیان، سازداوہ یا زاتیکی وہ ک تاج العارفین ٹہبولوہ فای کورد کہ حہ کیم سہنایی مریدی بووہ و بہ شاعر لہ پندی ٹہوافہرمویہ تی:

قرنہا باید کہ تا از پشت آدم نطفہای بوالوفای کُرد گردد یا شود ویسِ قَرَن
کہ شیخی مہغریبیش لہ پہسہندی ٹہوافہرمویہ تی
این کورد پریچہرہ ندانم کہ چہ کردہ است

کز جملہ خوبان جہان گوی ببردہ است
موسی کلیم است کہ دارد ید بیضا

عیسی است کزو زندہ شود ہرک بمرده است.
یا زاتیکی وہ ک سہروردی خیوی عوارف العارف کہ کمال الدین اسماعیل اسفہانی
و سعدی شیرازی مریدی ہون کہ سعدی لہ پہسہندی ٹہوافہرمویہ تی:

مقالات مردان ز مردی شنو	نہ از سعدی از سہروردی شنو
مرا شیخ دانای مرشد شہاب	دو اندرز داد بر روی آب
یکی اینکہ در نفس خودبین مباح	دیگر آنکہ در جمع بدبین مباح

یاراتیکی وہ ک شیخی ٹیشراق و صہلاحہ دین ٹہیوبی زہرزاری کہ لہ روژگاری
سولتان صہلاحہ دین زانایانی کورد و ناودارانی کورد، نہش و نویان کردو بہ زانین و لہ
کارزرانی خویمان فرہیان بہ زانین و مروفانی خزمہت کردو ناوی کوردیان، کردہ ہوئی
فہخرو شانازی یا کہریمخانی زہند یا زاتیکی وہ ک تاجہ دین شنوی خیوی

درایە الامکان فی غایە المکان که شیخ بەقلی روز بەهانی کورد فەرمویە تی دلی باورەر
 دار عەرش خوای رەحمانە. - که تاجە دین شنۆیی بە (قدوة المحققین، شیخ الاسلام،
 ملک الحکماء والواعظین، سلطان المتکلمین و سلطان المحققین تاج الملک و الدین،
 محمود بن خداداد بن یوسف شنۆیی و صەدری کورپی، ئەوزاتانەم لە وگەراندەدا دی و
 چاوم بیان کەوت، بەلام ئیمە لە نیو ئەو هەموزانا و خواناسانەدا، لێرەدا لە زانکۆی
 نیوگەلانی لە شاری قەزوین، دەمانەوی هەندێ لە بابەت شاعیری هەست ناسک و پر
 بیر و پر خەیاڵ عەبدوللا گۆران، قەسەبکەین و گۆران لە سالی ۱۹۵۸ی زاینی که کەریم
 قاسم فیلی لە بەغا هاتە سەرکار و زنجیرە ی پاشایی لە عێراق لە نیو برد و خوئی نیشته بان
 تەخت رای گەیاندا که ولاتی عێراق هی کورد و عەرەبە و زمانی کوردی بە فۆرمی نازادە و
 کورد خاوەن مال و هاوبەشی عەرەبە لە عێراقدا، عەبدوللا گۆرانی شاعیری ناسک
 خەیاڵ کرا بە مامۆستای دەرس بیژی زمان و ئەدەبی کوردی لە زانکۆی بەغا و بە دەرس
 دان پەرهی بە زبان و هونەر و ئەدەبی کوردی داوه، گۆران یە کەم شاعیرە، که شیعری
 نویی پر بە واژە ی جوان و رەنگینی کوردی، لە سەر ئاھەنگ و هەوای کوردەواری،
 لە سەر وەزنی پەنجە: (هیجا، لەت، بین، سەرچکا، سیلاب و مەقتەع) داناوه، که خویمالی
 کوردی یە و دارای ئاھەنگی تاییبەت بە کوردانە و شیعەرە کانی گۆران ئەوای ساز و ئاواز و
 موسیقی فرە خویش ئاھەنگ و دل و گووی لاینبان، هەیه، دیارە گۆران لەبە را هەر وە کو
 شاعیرانی دیکە بە پێی قاعیدە و زاکوئی وەزنی عەرۆزی شیعری فرە داناوه، بەلام
 لە پاش ورد بونەوه و تیفکرین تی گەییوه که وەزنی عەرۆزی لە گەل زمان و روچی
 کوردەواریدا ناگونجی و ناخونجی، ئیدی شیعری لە سەر هەوا و ئاھەنگی دل نشین و
 خویمالیانە ی کوردی دادەنا، دیارە گۆران، ئەو زاناو هونەرە گەورە، بە پیشەوای شیعری
 نویی لە خوڕ هەلاتی نافین ناسراوه و دەناسری، ئە گەر سەر باسیش بو گۆران ریز بکەین،
 فرە سەرناومان دیتە بەر چاو: گۆرانی رۆمانتیک، گۆرانی ریالیستی رەخنە گر، گۆرانی
 ریالیستی سۆشیالیست، گۆرانی داھینەر، گۆرانی روخساری هونەری و بابەتی
 وێژاوەری و ئەدەبی جیاواز، گۆرانی بژارە گەر و مونتەقید و زانا و دلسۆزی کورد و زمان
 و ئەدەبی کوردی. گۆرانی ناسک خەیاڵ، گۆرانی وەرگیژ و شاعیر و شارەزا، شیاو،

لیهاتوو، -گۆران له بابەت عەشقی کۆری شوران و کچی جوتیارە وە فەرمویه تی:
 هەربن دارە، هەربن دەونە، هەربستە خاکە، ئاگاداری چەند بەندیکن لە و عەشە پاکە»
 گۆران نیشتمان ویست، خەباتگێڕ، ئازا، نەبەز، خۆراگر، بە تابشت بوو، لە راست زالماندا
 زەق راوەستاو و کۆلی نە داو و بە شیعەر جوانەکانی بە هەزاران واژە ی رەسەنی
 کوردی لە وندا بون و تیا جۆن پاراستوو، عارفی رەببانی مەلای جزیری و وەفایی و نالی
 دیمەنی ژیار و شارستانی و ئەزمونی شیعری جیرانەکانیان، کردو، بە کوردی، بە لām
 گۆران لە رینگای بە کار هینانی واژە ی رەسەنی کوردی، کراسی جوان و پر بە بالایی
 کوردانی کرد بە بەر زمان و شیعەر و هونەری کوردە واریدا و لە و رینگایە وە. پەرەیی بەر
 فراوانی بە زمان و ئەدەبی کوردی داو.

کورد قەت گۆران لە بیرناکا، هەر ئەو وە یە کە تائیسنا چەندین کۆری ریژ دانانی بو
 گراو، یە ک لە وانه لە سالی ۱۹۷۹ ز - کە لە بەغا ساز دراو، دەبی بلیم: هەر لە گۆران
 دە کالیتە وە، شیعری جوانی خوشە ویستی و ئە وینداری، تافگە ی زەلم، چیا و شاخی
 هە ورامان، رەوتی کە رویشکی خرین، بزە ی لیوی ئازیر و جوانی، قژکال، لیوئال،
 پە یامی تیکۆشە رانی کورد، بەستە ی رۆلە نە بەزە کان، بناغە ی پتە و ی برایی و
 هاوخەباتی، ئە و بیرو خە یالە ی پیی مەستم، کۆمەلە شاخی گەردن کە شی، کە ئاسمانی
 شینی گرتو تە باو هەش و... گۆران ئە و هونەر و شاعیرە گە وەرە یە، کە هیمن هیمنی
 رەحمەتی و ئازیزی کوردان شینی بە شیعەر بو گێراو کە فەرمویه تی:

هەر لە بوتانە وە هە تا سۆران هە مو سۆرانی شینە بو گۆران.

هەروا شاعیری ناو داری مەزنی کورد، بیکەس بە شیعەر لە شینی گۆراندا فەرمویه تی:

ئە ی ئەرخە وانی ئازیزی سە یوان ئاخو دە زانی کیت بو تە میوان

میوانی تازە ت تەرمی گۆرانە گە و هەری دنیای شیعری کوردانە

سلیمانی ۱۹۶۲.

شاعیرانی دیکەش لە شین و پەسەندی عبدالوللا گۆران شیعریان هۆتیو تە وە گۆران
 کۆری سلیمان بە گ کۆری عبدالوللا بە گە لە (۱۹۰۴ زو - ۱۳۲۳ ی) مانگی لە شاری
 عیلم و هونەر و زانا پەر وەری هە لە بجه، هە لە بجه ی سوتا و هیرو شیمای کوردستان، لە

دایک بوو و دواى تەواو کردنى خۆیتدن بە زمانى روژ باوى خوێ له ۱۹۷۵ ز - بوته کار به دەس له عیراقد، دياره گۆران زبانی کوردی، فارسی، عەرەبی و ئینگلیسی زانیوه و له سالی ۱۹۵۸ ز - له زانکۆی بەغابوته مامۆستای دەرس بیژی زمان و ئەدەبی کوردی و بە داخهوه له ۲۱ دسامبری ۱۹۵۸ ز - به رامبهری ۱۳۷۸ مانگی ئەم ئەستێرە گەشەى زمان و شیعرو ئەدەبی کوردی، بەره ولای خوا بارگەى تیکناوه، دياره گۆران نامری و نەمردوه، چونکا زاناو هونەر وەرکه له دایک دەبی بووه تا هه تابه زیندوه و نامری، نامرن ئەوانه واله دلێ میلیله تا ئەژین.

گۆران، شاعیری هەلکە و تەى نوێ و یست و ناسک خە یال، دوستی ئینسانی کولۆل و پەڕیشان، شە یدای گولرازی رەنگینی، دل لاوینی کوردستان، گۆران ئە و خە یال ناسک و بیرو رده یه، که فیڕگه و ریبازی تازه ی، که تایبه ته به شیعری کوردی کورده واری، بهر له هه مو کهس و بهر له نیما یوشیج، دای هیئاوه و له م پارچه به هه شته که به کوردستان ناو داره، تیشک و تریژی شیعری نوی گۆران، زانست و فەرهنگ و نور ئەفشانی کردوه.

گۆران بیجگه له وه ی که له شیعره کانیدا واژه ی کوردی ره سه نی دوزیوه ته وه و به جوان ترین شیوه له شیعره کانیدا خونجاندویه تی، په خشان نوینی پرهیژ و به وزه بووه و په خشانه کانی گۆران به زمانى شیرینی کوردی، له سه ر دوندی ئەدەبی کوردی راوه ستاون و بو فیربونی ئیمه ی قه له م به ده ستان به جی ماوه، تافییرین، به کوردی بیر بکه یه وه و به کوردی به زمان و به فەرهنگی نه ته وه ی نه جیب و دایه شکرای نه ته وه ی کورد، خزمه ت بکه ین و په ره ی پیی بده ین.

گۆران شیعره کانی ئەونه، سوارن و دل و میشک و گوێ لاوینن، گۆرانی بیژانی خوش دهنگ و ئاواز بو گۆرانیه کانیان، له شیعری گۆران که لک و ه رده گرن. گۆران ئەوینداری سروشت و خوړسکی کوردستانه، ئەوه یه: پر به دل فەر مو یه تی:

کوردستان جیگای جی هه زار ساله م، په روه رده ی ئەم دوڵ و سه رکوته و یاله م، هه ناسه م تیرووی بای کوستانته، دولیوم پارای به فراواته.

به داخه وه له روژی له دایک بوون و مردنی، ئەم ئەستێرە گەشە ی شیعرو هونە ی

کۆردە واریدا، جیایی بیرورا ههیه. ههندی بهرواری له دایک بونی به سالی ۱۹۰۴ ز داده نین و ههندی دیکه به ۱۹۰۵ ز - دهی قهبلین و وهفاته کیشی ههندی به ۲۱ دیسامبری ۱۹۵۸ زوههندی به ۱۸/ ۱۱/ ۱۹۶۲ ز - که له کات ژمیری (۹/۵ به یانی به کشه مهی داده نین، که ۵۷ سال ژیاوه، هه رجوۆ بی رحمهت له گۆری گۆران. (شه پۆل). گۆران واله پیش هه موهونه رانی ئه م چه رخی جه هانه که ئیمه ی تیا ئه ژین.

گۆران ته نیا هونه ری گه لی کورد نیه. به لکوهی جه هانه. گۆران له چوار چیوهی قانونی هوتراوه به رزترو، به ربلاوترین ههنگاوی دا ناوه. له ههلبه ستا مه به ستی تازه ی به دی هیتاوه گۆران کاتی له دایک بوو پیتی گرت مندالینکی هه ژارو، ده ستهنگ بو، به لام دوای مه رگی سه روهت و دارایه کی وه های له خو یه وه بو به ره ی کورد به جیی هیشته. ویه و لفی بو نیه، میراتی ئه و بو کورد گه وره ترین و به نرخت رینی شو یته واره له بیژو، ویزا وه ری نه ته وه ی کوردا. با هه رسه ر سه وز و به رزوبلیند و ناو دار بی نه ته وه ی کوردی نه به ز که باخه سه وزو، به ر بلاوه که ی ئاوه ها گولانیکی زانا و هوژان و نه مر ی به جه هانی بیژو و ویزا وه ری - پیشکesh کردوه.

گۆران هیلانه ی دلی دوستانی خو ی جی ناهیلی کی هه یه هوتراوی (له ژیر ئاسمانی شینا = له پال لوتکه ی به فرینا - ی گۆرانی نه بیستی و یان، له به ری نه بی).

جائیدی چو ن مامو ستا گۆران ئه مر ی. نانا گۆران ئه و هوژانه ناو داره هه رگیز نامر ی. گۆران ناوی عبدا لله یه و کورپی سلیمان به گه که ئه ویش کورپی عبدا لله به گه. له سالی ۱۹۰ زاینی دا به رانه ری سالی ۲۵۱۶ - کوردی له شاری جوانی کورده واری هه له بجه له دایک بووه و پیتی ناوه ته ناوجه هان له سه رده می مندالی گۆران له هه له بجه دا، له به ره ژاری و نه داری زوۆ به چه ره سه ری و که نه فتی رای بواردوه. گۆران له م دوایانه دا له زانکو ی به غدا له به شی ویزا وه ری زمانی کوردی ده رسی و تووه ته وه و، مامو ستای زانکو ی به غدا بووه به لام توشی نه خو شی سه ره تان بو، مه رگ دهر فه تی پی نه دا که له مه پتر له باخچه و گولستانی ویزه ی ناو کورده واری که خو ی چه ن گول و خونچه ی جوانی تیدا دانا. باخه وانی بکات، وه له وه زیاتر په ره وگه شه به ویزا وه ری نه ته وه ره سه نه که ی خو ی بدات، گۆران ه یچ دیمه نیکی جوان نه ماوه که باسی نه کرد بی.

یہ لآم ٺہ و دیمہ نہ کہ گوران سہرنجی ٺہ داہر ٺہ و دیمہ نہ جوانہ یہ، کہ سالہ های سالہ ہر بوہ و کہ س پی نہ زانیوہ یا باسیان نہ کردوہ و ٺہ و شتہ کہ خہ لک ٺہ یان بینی سہرنجی گورانی را نہ ٺہ کیشا. بہ لآم گوران ٺہ و شتانی ہست ٺہ کرد. کہ لہ ناخی سروشت دا ہہ یہ. بہ راستی روی کام گوومی شین و مہندو مہنگہ، یان کام داری شوخ و شہنگہ؛ کہ بہ چریکہی بہ ستہ کانی گوران نہ لہ رایتہ وہ، یان، کام شاخی سہخت و بہرزہ کہ لہ سوژی موسیقای ہو تراوی - گوران نہ کہ و تیبہ، بو لہرزہ، ناخی کام ٺاسمانی شین و بی بنہ کہ ہہ ناسہی سیحراوی گوران پرلہ شنہی نہ کرد بی یا خو کام دہریای زور قوولہ، کہ بنی لہ لہرہی لیو و خشہی قہ لہ می گوران بہ جولہ جولہ نہ کہ و تیبی. گوران کہ سہری ہہ لینا وہ، جوانترین ٺہ ستیرہی ٺاسمانی دیوہ و کاتی لہ باخچہ دا گہشتی کردوہ جوانترین گولی بہ ہاری چنیوہ. لہ گہروی شمشال و لہ تہلی کہ مان گہلی ٺاوازہی جوان ہہ لساوہ بہ لآم دہنگہ نہ رمہ کان زورتر سہرنجی گورانی را کیشا وہ. لہ چاوی ٺافرہ تیکی جواندا زوتر لہرہشی چاوی، میشکی نیونیکای گورانی مہست کردوہ.

گوران (عبداللہ بہ گ) لہ سالی ۱۹۰۴ یا ۱۹۰۵ لہ ہہ لہ بچہ لہ دایک بو.

لہ مندالیدا دہستی کرد بہ خوئیدن (قورعان). دواي دامہ زرانی ہہ وہ ل قو تابخانہی

ترکہ کان لہ ہہ لہ بچہ، لہ پولی یہ کہ م دہستی بہ خوئیدن کرد.

لہ دہورہی داگیرتنی عیراق بہ دہسی ٺینگلیس، گوران توانی پولی چواری ٺبتدایی

تہ واوبکا.

سالی ۱۹۱۹ دوکہرہت مالہ کہ یان تالان کراو گوران دہستی لہ خوئیدن ہہ لگرت

ہہرلہ و سالہ دا بابی مردو دواي ماوہ یہ ک، مالیان گویر تہ وہ بو ہہ ورامان.

لہ ۱۹۲۱ دہ چیتہ فیرگہ، عیلمیہی کہرکوک بہ لآم چہندمانگیک زیاتر نہ یتوانی

بخوینی، کاکیشی دہمری و ٺہ ویش بو بہ ریوہ بردنی ژیانی دایکی دہ گہ ریوہ وہ.

لہ ۱۹۳۷ بہ یارمہتی (تہ و فیق وہ ہبی بہ گ) لہ یانہی ریگاوباندا، دادہ مہزری.

روژی ۲۱ دسامبری ۱۹۶۲ ٺہ ستیرہی ژیانی گوران لہ ٺاسمانی ٺہ دہبی کوردی

ٺاوابو.

هۆنراوه کانی گۆران

هۆنراوه کانی بهشی زوری له گۆفاره کاندا بلاو بوتهوه. به لام: له ۱۹۳۳ (گهشتی هه ورامان) که له جوانترین هۆنراوه کانی گۆران، له (خوینده واری باو) ی بهریر توفیق وههیبی به گ، بو نمونه، به پیتی لاتینی کوردی چاپکرا.

له ۱۹۵۰ کۆمه له شیعریک به نیوی (بهههشتویادگار) له بهغدا له سه ره ئه رکی (علاءالدین سجادی) له چاپخانه ی معارف بلا بووه، (بهههشتویادگار) له ۷۱ لاپه ره دا ۳۱ هه لبهستی تیدا بو که نه وهه لبه ستانه زو رتر «له گه ل با به ته کانی جوانی دل داری خه ریک» بون.

هه ره له وه ساله دا، (فرمی سک و هونه ر) به یارمه تی ره شید عارف له چاپخانه ی معارفی بهغدا ده رکه وت. ۸۷ لاپه ره ی نه و (نامیلکه) یه به ۱۲ هه لبه ست و دوهاوینه گه شت رازا بووه. دوهاوینه گه شته که - گه شتی هه ورامان و گه شتی قه ره داغ - یه کیکیان ۱۰ به ند نه وی دی ۲۱ به نده.

له ۱۹۵۷ س - ج - ئیدموندس، که کورد ناسیکی ئینگیزیه، له کتیبه گه ی دا گه شتی هه ورامی به پیتی لاتینی کوردی که له هی ماموستا وههیبی به گ وه رگیراوه نوسویه تی. له پال هه ریه ک له ده به نده کانی نه و گه شته، وه رگیراوه کانی به ئینگیزی نوسیه.

روزنامه ی کوردستان چاپی تاران له سالی چواره می، گه شتی هه ورامان و ۱۴ به ندی گه شتی قه ره داغی له گه ل ۱۶ هه لبهستی دی بلا و کردو ته وه.

شیوه ی شیعر و هه لبهسته کانی گۆران

گۆران با شتر له گشت شاعرانی کورد توانی خو رسک و ته بیعه تی شیعر ی کوردی له هه لبهسته کانی دا پاریزی. باله پیشدا بزاین ته بیعه تی شیعر ی کوردی چونه؟

(قواعدی عه روضی) شیعر ی عه ره بی و فارسی وه ک دیل له به نندا ده ست پیچ کرد وه. کورد نه ته وه یه که عاشقی نه فسانه، پیاوه تی و سه ره بهستی یه - له سه ره نه وه شرا زمانه که یان هیریکی خو رسکی و سه رو شتی هه یه بو به یان کردن. نه وه ته وه یه، هه لبه ست و هۆنراویکی زوری بلا و کردو ته و ده ری خسته و، ده توانین بلین که هه می شه خاوه نی هه لبه ست و گۆرانی بوه، که به شی زوریان فره به نرخن. قه واعیدی ئالوزو شیواوی

(علم عروض) که شیعی فارسی و عه ره بی و ترکی بی هیژ و بی نوکته کردوه، له کوردیدا ته ئسیری نه بوه.

زمانی کوردی له بناغه دا شاعیرانه به؛ وه گه لی کورد، زورتریان شاعیرن. شیعی کوردی قاعیدیکی سابتی نه که شیعر دهر بهستی بی. هونهری کورد، دهیه وی بیری خوئی دهر بری؛ ئامانجی ته نیا نه وه به که نه ویره ی به باشی دهر بینی. هه رشیعریک و هه رگورانیک، شیوه وری و ره وشتی تاییه تی خوئی هه به.

به راستی شیعی گوران موسیقای تیدایه. موسیقای تیدایه که خوینه ری شیعه کانی له کاتی خویندنه ودا نه وه به جوانی هه ست ده کا.

له (بهیت و چریکه) ی کوردیدا، دهق وهه له بهست و موسیقاتیکه لن. بهیت بیژ له به یتیکدا نه وه ی هه له بهست بی به ئاهه ننگ ده ی خوینی و دهنگی لی هه لدینی هه ره له بهستیش هه وای خوئی هه به. هونراوه کانی گوران ده لی به شیکه له وهه له به ستانه که له بهیت و چریکه به ک هیژاوه ته دهری وه عنوانیکی له سه ردانراوه.

لیژه داوینه به ک له هه له بهستی دو چریکه ی به ناوبانگی کوردی (خه ج و سیامه ند) و (مهم و زین) ده بینن که به دوای نه واندا هه له بهستی گوران (نه ک شه باهه تی مه عنا) له گه ل شیوه ی نه وه له به ستانه که له بیرتکی سا کارو ژیری کوردی، سه رچاوه ی گرتوه، دهرده که وی نه وه برام هاتوه، به که، سه رتا پی کینه و چه که.

برام هاتون دونه، خه نه جهریان ده سونه،

له بوگرتنی من هاتونه،

برام هاتون سیئه، هه مو شمشیر پیته،

بوگرتنی من دیته، برام هاتون چوارن، ته و او لیتم داخدارن

له گرتنی من هارن...

چون بلین نه وه تانی ماوه! (خه جی) (سیامه ند) یه؟

به خودای خودای پاکی، به یه زدانی روناکی

سوئد به جوانیو چاکی، به (تو) روله ی ئاو و خاکی

به خوشه ويستی و جوانی، به مهرگ و به ژيانی
 به روژی ناسمانی، به ناوه رونکه ی کانی،
 به پیری کامرانی، لاو و هه رتوم خودانی ... (چریکه ی خه ج و سیامه ند کو کردنه وه و
 ته رجه مه به زمانی فارسی چاپی زانکوی ته وریژ به هو ی زانای دلسوزی زمانی کوردی
 عوبه یدیلایه ییویانی، بره ک مه هابادی)

میران نه توگه لیک به فیکری
 هه رچهند ده که م میرمه م خو ی له سه رته سپی راناگری
 میر! په کی خو ت مه خه خراپم لی قه و ماوه
 نه من گه لیکم پی له تو خوشتره نه وراوه،
 نه ماما، نه خوشیکی بی ئی ختیارم، جه رگم براوه
 میرده لی: کا که مه م له خوم ناینم مرادوکاو ی
 حوکمه ده بی ده گه ل خوم بت به مه راوی ... (چریکه ی مه م وزین).
 نه وه ش به شیکه له (گولی خویناوی) گوران:
 کور - پروانه: شایی یه، چوپیه، له و مالله
 گوی بگر: زورنایه، ده هولله، شمشالله:
 زه ردو سور تیکه ل بون، ژن و پیاو، هه رایه
 له و ناوه هه رها ریه ی هه یاسه ی تو نایه.
 ساتو خواخیرا که، بابروین، ده ست بگرین
 به کامی دلدار ی پیکه وه هه لپه رین
 کچ - گول، نه بی بو سه رم، ئال چه پکی، زه رد چه پکی
 نایه م بو زه ماوه ن نایه م بو هه لپه ر کی ...

گوران له ده برینی بیرو رای خو ی ئیجگار توانایه، مه بهستی خو ی ده توانی،
 واده بری که خوینه ری هه لبه سته کانی و ابزانی که له گه ل خو ی قسه ده کا. له باسی
 دیمه نیک خوینه ری هو تراوی گوران وا ده زانی نه و دیمه نه به چاوده بینی. س - ج -

ئیدموندس مامۆستای زمانی کوردی له له ندهن، له کتیه که ی دا ده نوسی «له بابته هه وورامانه وه هیچ په سن و توصیفیکی من جوانتر نابیی له وهی که میرزا عه بدوللا گوران، هونهری ئیستهی کورد له گه شتی هه وورامان دا کوتویه که...».

ههروه ک خوی ده لئی ئه و باسی هه وورامان نا کا، به لکو گه شتی هه وورامانی گوران وه رده گیرپته سه زمانی ئیتگلیزی و پیشکه شی خۆینه رانی ده کا.

له شیعه کانی گوران دا زورتر باسی دلداری و جوانی، دیمه نی کوردستان و ژبانی کومه لایه تی کورد ده بینین. مه به ست له ژبانی کومه لاتی ئه وری و شوپیه که تایه تی کوردانه و ئه وه ش بریتی به له شیوه ی قسه کردن، هاتوچوی یه کتر (ته نانه ت نان خواردن) و ژن هیتان و گالته و گه پ که له ناو گه لانی تر دا وه که هی کوردنیه وهی وانش جوریکی تره. به یانی به عزه گوشه یه ک له ژبانی کومه لایه تی کورد، وه ک وینه ی روناک و جوان له دوهاوینه گه شته که دا وه بهرچاومان ده که وی:

... شهنه ی سیبه ری داری گوینزوتو ئه سرئ ئاره قی ریبه واری مانو
ته سکینی ریگای باخه و باخی ویل «مانونه بی» یه: له م کیل بوئه و کیل
«سه لامون عه له یک» مامه ی بن دار گوینز سه لامی مانوله پیری بی هیز
«مه رحه باسه رچاو» به چکه ی کا کول قیت... (له گه شتی هه وورامان - ریگای ناوباخ)

تاته و او ئه بی «ئه لاله و ئه که بهر»
په نگ ئه خواته وه لافاوی نوینز کهر
نوینز به تال ئه بی، جه ماعت بلاو
چهن پیریک ئه بن به خلته ی لافاو
سوچیک گهرم ئه کهن به رازی جوانی
ئاخ به باده ده ن بو دنیای فانی... (گه شتی هه وورامان - مزگه وت)

دوسی قوریه ی ره شی پستین ته نه که
ئه کولاو هه ل ئه چو ئه ت وت که شکه که

چای خہست، تیکدرا، بہ کہ وچکی چئو
دہرمان نوش کرا پیالہی لیوان لیو
ئہ پارایتہ وہ «مامہ! تو خوابہس»
نہرم نہئہبو خانہ خوئی ناکہس:
ہہرتیی ئہ کردبوٹ، یہ ک لہ سہریہ ک
بہ پیالہی چلکن، چای خہستی وہ ک قورپ
... (گہشتی قہرہ داغ - بہندی ۱۲)

لہ پہسن و تہوصیفی دیمہنی شاخ و کیو، یان بالای بہرزی کچہ کوردیکی جوان،
گوران بہ جوانی دہلی:
گولہ بہ روژہی قژزہردی چاوکال
لہ سہر قہبرہ کان، داری ئہرخہوان
رولہ عہرشی پاک ئہلہرایہ وہ
مل کہ ج وہ ستابو، سہرگہرمی خہ یال
وہ ک بو کی تاراسہوزی ئاودامان
بوگیانی مردو ئہ پارایہ وہ...
(گہشتی قہرہ داغ - بہندی ۳)

کومہ لہ شاخیک سہخت وگہردنکہش
ئاسمانی شینی گرتوتہ باوہش
سہر پوئشی لوتکہی بہفری زورسپی
جوگہی ئاوہ کان نیایا قہ تیس ماو
ہہرئہروئن ناکہن پیچی شاخ تہ واو... (گہشتی ہہورامان - دیمہنی ریگاہوبان)
(بہستہی دلداری) گوران باسی جوانی کچیکی کورده:

لہ ژیر ئاسمانی شینا.

لہ پال لوتکہی بہفرینا،

کوردستان گہرام

دولآ و دول پیوام،

نہلہ شارو نہلہ دئی: